

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen samt att lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet ändras. Bakgrunden till förslaget är Europeiska unionens råds förordning (EU) 2022/1854 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna samt de riktlinjer som regeringen har dragit upp vid sina budgetförhandlingar hösten 2022.

I lagen föreslås det bestämmelser om en ny tillfällig skatt om 30 procent som gäller elföretags vinster för skatteåret 2023. Skatten ska tas ut utöver den inkomstskatt som betalas på företagets vinster och ska inte vara avdragsgill i inkomstbeskattningen. Skattskyldiga är de företag som producerar el och de företag som säljer el antingen direkt till slutförbrukarna eller för återförsäljning. Skattskyldigheten kommer inte att omfatta ringa elaffärsverksamhet eller sådana detaljförsäljare av el som inte hör till en koncern med elproduktion och som inte har innehav i företag som bedriver elproduktion. Skatten ska gälla det resultat av elaffärsverksamheten i elföretagen som överstiger en intäkt på tio procent beräknat på beloppet av det egna kapital som är bundet i elaffärsverksamheten. Med resultatet av elaffärsverksamheten avses skillnaden mellan de skattepliktiga inkomster och avdragsgilla utgifter samt övriga avdragsgilla poster som periodiserats till elaffärsverksamhetens skatteår. Huruvida inkomsterna är skattepliktiga och utgifterna avdragsgilla ska med vissa undantag bestämmas i enlighet med bestämmelserna i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet. Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet ska tillämpas även på periodiseringen av inkomsterna och utgifterna. De inkomster som ett elföretags eventuella fasta driftställe utomlands har genererat ska inte beaktas i resultatet av elaffärsverksamheten.

Enligt lagen ska också de vinster för skatteåret 2023 som flutit in till företag inom sektorn för fossila bränslen tillfälligt omfattas av en ny skatt om 33 procent. Skattskyldiga är företag av vars omsättning mer än 75 procent har genererats av utvinning av råolja, utvinning av naturgas, framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja eller tillverkning av stenkolsprodukter. Skatten ska gälla det resultat av ett företags näringsverksamhet som överstiger 120 procent av det genomsnittliga resultatet av näringsverksamheten under skatteåren 2018–2021. Skatten ska tas ut utöver inkomstskatten och ska inte vara avdragsgill i inkomstbeskattningen.

Båda skatterna på vinster verkställs och tas ut av Skatteförvaltningen. Den skattskyldige ska lämna in en skattedeklaration för verkställande av beskattningen. Skattedeklarationen ska lämnas in och skatten påföras och tas ut i efterhand under 2024 vid en tidpunkt som närmare bestäms av Skatteförvaltningen.

I lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet görs de ändringar som de nya skatterna förutsätter.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. De tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2023. Lagarna tillämpas dock vid beskattningen för 2024, om den skattskyldiges räkenskapsperiod inte slutar under 2023 eller om den skattskyldige efter det att denna proposition överlämnats

har ändrat sin räkenskapsperiod så att tidpunkten för utgången av skatteåret 2023 har tidigare-
lagts.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	6
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	8
2.1 Målsättningen med EU-förordningen	8
2.2 Intäktstak.....	8
2.3 Solidaritetsbidrag.....	10
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	11
3.1 Elmarknaden i Finland.....	11
3.1.1 Beskrivning av elmarknaden i Finland.....	11
3.1.2 Aktörerna på elmarknaden.....	12
3.1.3 Elprisets utveckling.....	13
3.1.4 Utvecklingen av inkomsterna och vinsterna från elproduktionen.....	15
3.1.5 Skyldigheten att särredovisa elaffärsverksamheter enligt elmarknadslagen.....	16
3.2 Aktörer inom den fossila energisektorn i Finland och avkastningsutvecklingen under energikrisen.....	17
3.3 Nuläget inom beskattningen.....	17
3.4 Stödåtgärder som vidtagits i Finland på grund av höga energipriser.....	17
3.5 Bedömning av nuläget.....	18
4 Målsättning.....	19
5 Förslagen och deras konsekvenser.....	19
5.1 De viktigaste förslagen.....	19
5.1.1 Allmänt.....	19
5.1.2 Sådan skatt på vinster som ska betalas av företag som är verksamma på elmarknaden.....	20
5.1.3 Den skatt på vinster som ska betalas av företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen.....	22
5.1.4 Beskattningsförfarande	23
5.2 De huvudsakliga konsekvenserna	23
5.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	23
5.2.2 Konsekvenser för företagen	23
5.2.3 Konsekvenser för elpriset och slutförbrukarna av el.....	24
5.2.4 Konsekvenser för myndigheterna	24
6 Alternativa handlingsvägar.....	24
6.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	24
6.2 Handlingsmodeller som tillämpats eller som planeras i andra medlemsstater.....	26
6.2.1 Intäktstak.....	26
6.2.2 Solidaritetsbidrag	27
7 Remissvar	29
8 Specialmotivering.....	31
8.1 Lagen om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen.....	31

8.2 Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.....	41
9 Ikraftträdande.....	41
10 Förhållande till EU-förordningen och grundlagen samt lagstiftningsordning	41
10.1 Propositionens förhållande till EU-förordningen.....	41
10.2 Propositionen med tanke på landskapet Ålands självstyrelse	43
10.3 Egendomsskydd	44
10.4 Retroaktivitet.....	45
10.5 Jämlikhet	46
10.6 Näringsfrihet	47
10.7 Lagstiftningsordning	47
LAGFÖRSLAG	48
1. Lag om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen ..	48
2. Lag om ändring av 16 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet....	56
BILAGA	57
PARALLELLTEXT	57
2. Lag om ändring av 16 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet....	57

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Beredningen av propositionen har föranletts av en EU-rättsakt som förutsätter genomförande. Syftet med propositionen är att komplettera och precisera Europeiska unionens råds förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna, nedan *EU-förordningen*. Även om förordningarna i sig är direkt tillämpliga på nationell nivå innehåller EU-förordningen sådana helheter som på grund av sina särdrag kräver separata genomförandeåtgärder på nationell nivå.

I förordningen föreskrivs det bland annat om en övre gräns för de marknadsintäkter som producenterna av vissa elproduktionsformer har fått, nedan även *intäktstak*, och om det solidaritetsbidrag som ska tas ut på vissa olje- och gasbolag. Dessa bedöms vara skatter med tanke på Finlands grundlag. Enligt en vedertagen definition är skatt en betalning som inte är en ersättning eller ett vederlag för förmåner eller service som det allmänna ger den betalningsskyldige och vars särdrag är att den finansierar statliga utgifter. Solidaritetsbidraget gäller överskott som uppkommer av verksamheten inom olje-, gas-, stenkols- och raffinaderibranschen. Dess beräkningsgrund utgörs av beskattningsbara vinster som fastställs enligt nationella regler om bolagskatt. Det bedöms att det med tanke på Finlands grundlag klart är fråga om en skatt, trots namnet. Intäktstaket i EU-förordningen gäller elproducerande kraftverk. Också det bedöms vara en åtgärd av skattenatur genom vilken de marknadsintäkter på el som överskrider avkastningstaket skärs ner till staten. Syftet med intäktstaket och solidaritetsbidraget är att samla inkomster till staten som kan användas för finansiering av stödåtgärder som kompenserar det höga energipriset.

Intäktstaket och solidaritetsbidraget som hänför sig till förordningen ska således bedömas med avseende på 81 § 1 mom. i grundlagen (731/1999). I enlighet därmed bestäms det om statsskatt genom lag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. Enligt grundlagsutskottets praxis ska det av en skattelag entydigt framgå vem som omfattas av skattskyldigheten. Bestämmelserna måste också vara exakta i den meningen att de lagtillämpande myndigheternas prövning är bunden när de bestämmer skatten (GrUU 67/2002 rd, s. 3/II, GrUU 3/2003 rd, s. 2/I). Genom en förordning på EU-nivå kan detta krav på nationellt genomförande inte åsidosättas, trots att förordningen är direkt tillämplig lagstiftning i medlemsstaterna och unionsrätten har företräde framför medlemsstaternas nationella lagstiftning. De föreslagna bestämmelserna om ett intäktstak och ett solidaritetsbidrag är av allmän karaktär. De innehåller valfria åtgärder för medlemsstaterna och ger i många avseenden medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme i likhet med direktiven. De bedöms inte uppfylla de förutsättningar för skatt som ställs i 81 § 1 mom. i grundlagen. Därför förutsätter det nationella genomförandet av dem närmare nationella bestämmelser på lagnivå.

Propositionen hänför sig dessutom till den helhet som regeringen enades om vid budgetförhandlingarna hösten 2022 för att lindra konsekvenserna av de höga elpriserna. Hösten 2022 antecknades det i protokollet från regeringens budgetförhandlingar att det ska beredas lagstiftning om beskattning av elproducenternas oförutsedda vinster, så kallade windfall-vinster. Enligt skrivningen ska skatten definieras så att förutsättningarna för investeringar i ren energi tryggas och den ska inte gälla bolag som fungerar enligt den så kallade Mankala-principen.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen lade den 14 september 2022 fram sitt förslag till rådets förordning om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna. KOM (2022) 473¹. Syftet med förordningen är att råda bot på det exceptionella läget på energimarknaden som följer av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Priserna på gas och el har blivit rekordhöga under 2022, och elpriserna höjs ytterligare av de höga gasprisernas inverkan på elproduktionskostnaderna.

Ett av de viktigaste målen med förslaget var att minska de negativa konsekvenser som de höga energipriserna har för konsumenterna. Syftet med förslaget är att ta itu med de betydande höga intäkter som uppstår till följd av exceptionellt höga priser för vissa aktörer på energimarknaden och som inte beror på företagets egna extra insatser eller investeringar samt att omfördela dessa intäkter till förmån för konsumenterna som drabbas av de höga energipriserna. Kommissionen har ansett att en minskning av efterfrågan på energi inom hela EU samt en omfördelning av företagets överstora intäkter i det rådande läget är åtgärder som gör det möjligt att ta itu med de utmaningar som de höga energipriserna medför. Samtidigt strävar man ändå efter att trygga verksamheten på den inre marknaden för energi och att bevara de fördelar som den medför, såsom en jämlik verksamhetsmiljö för företagen.

Statsrådet lämnade en skrivelse E 113/2022 rd² om förslaget till förordning till riksdagen. I skrivelsen ansåg statsrådet det vara bra att den oro som Finland tidigare fört fram har beaktats i förslaget. Statsrådet konstaterade att största delen av elproduktionen i Finland omfattas av skydd eller bilaterala avtal eller av andelsel som har producerats i enlighet med Mankala-principen och att den avkastning som dessa producenter får skulle ligga under det intäktstak som kommissionen föreslagit. För Finlands del skulle det föreslagna systemet de facto lämpa sig för en ganska begränsad del av produktionen. Finland har också beslutat om nationella åtgärder för finansiering av stödåtgärder riktade till elförbrukare. Enligt statsrådets ståndpunkt anser Finland att det är viktigt att systemet kan genomföras nationellt på ett ändamålsenligt sätt och att detta beaktas i den fortsatta beredningen. Systemet får inte orsaka en onödigt stor administrativ börda eller olägenhet för leveranssäkerheten och uppmärksamhet ska fästas vid att systemet kan tas i bruk på ett smidigt sätt.

Riksdagens ekonomiutskott gav den 28 september 2022 sitt utlåtande om statsrådets skrivelse (EkUU 36/2022 rd)³. Ekonomiutskottet ansåg liksom statsrådet att det är viktigt att snabbt reagera på problemen på energimarknaden. Ekonomiutskottet fäste dock kritisk uppmärksamhet vid att det på grund av brådska inte har gjorts någon konsekvensbedömning på EU-nivå av den föreslagna regleringen. Osäkerheten om åtgärdernas konsekvenser understryker att ett eventuellt ingripande i marknadsmekanismen tidsmässigt och sakligt ska vara noga begränsat och riktat.

När det gäller intäktstaket ansåg ekonomiutskottet det vara ett principiellt problem att det har konsekvenser som eventuellt försämrar investeringsmiljön: det höga elpriset beror på knapphet,

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R1854&qid=1669968422233&from=en>

² https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopiivaasia/Sivut/E_113+2022.aspx (har inte ännu översatts till svenska)

³ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/TaVL_36+2022.pdf (har inte ännu översatts till svenska)

och de föreslagna bestämmelserna främjar inte investeringar i ny produktionskapacitet som också utan den rådande krisen skulle krävas för den pågående energiomställningen. Enligt ekonomiutskottets utlåtande understryker också detta vikten av att det föreslagna arrangemanget endast begränsas till det nödvändiga och å andra sidan betydelsen av att det nationella genomförandet av det är ändamålsenligt.

Ekonomiutskottet fäste uppmärksamhet vid att det i det föreslagna systemet, som begränsar intäkterna, är fråga om en särskild avgift av skattenatur till elproducenterna för att dämpa intäkter som betraktats som överstora. Ett sådant system som den så kallade windfall-skatten sänker inte konsumenternas elräkning och påverkar inte elanvändningen. Däremot kan man genom arrangemanget samla in inkomster för finansiering av stödåtgärder som riktar sig till elförbrukare. Om ett sådant system införs, ska de medel som samlas in genom systemet allokeras nationellt. Problemet med arrangemanget är att det inte finns något tidsmässigt samband: avgiften bör eventuellt samlas in rejält i efterhand, medan stödet till konsumenterna tidsmässigt borde infalla när de höga priserna ska betalas.

Enligt en utredning till ekonomiutskottet kan det vara tekniskt utmanande att samla in överskottet från marknadsintäkterna. Samma aktör kan ha olika produktionsformer vars produktion kan erbjudas som en helhet. Dessutom kan försäljningserbjudanden, försäljningsavtal och prisskydd vara förenade med information som omfattas av företagshemligheter. Även dessa omständigheter framhäver brister i konsekvensbedömningarna av regleringen: utifrån kommissionens förslag förblir det oklart hurdana administrativa kostnader regleringen medför i förhållande till den nytta som uppnås. Ekonomiutskottet fäste också uppmärksamhet vid att det enligt den utredning som utskottet erhållit fortfarande råder osäkerhet om förslaget omfattning och tillämpningsområde. Genomförandet av arrangemanget förutsätter särskilda nationella genomförandeåtgärder och bestämmelser på lagnivå. Utskottet betonade att om arrangemanget införs måste det genomföras på ett sätt som behandlar företagen jämlikt och till exempel beaktar bolag som är verksamma enligt Mankala-principen, betydelsen av derivatavtal samt bolag som redan nu jämnar ut priserna med sina intäkter. Med betoning på dessa aspekter instämde ekonomiutskottet i statsrådets ståndpunkt.

Europeiska unionens råd godkände förslaget till förordning vid den första behandlingen den 30 september 2022. Förordningen publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 7 oktober 2022⁴.

Beredningen av regeringens proposition

Propositionen har beretts vid finansministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet och Energimyndigheten.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss den 2 december–12 december 2022. Utlåtande begärdes av de ministerier, myndigheter, intresseorganisationer och företrädare för universitet som är centrala med tanke på propositionen samt av andra intressentgrupper, sammanlagt av 45 aktörer. Bakgrundsmaterialet till regeringens proposition finns tillgängligt på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med identifieringskod VM160:00/2022⁵.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1854/oj>

⁵ <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM160:00/2022>

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Målsättningen med EU-förordningen

Syftet med EU-förordningen är att minska elförbrukningen inom EU och de höga energiprisernas negativa effekter på konsumenterna. Det rådande marknadsläget bedöms medföra särskilda utmaningar för utsatta personer och låginkomsttagare men å andra sidan också för hushåll och företag med medelstora inkomster. Dessutom ökar de höga energipriserna inflationen och orsakar betydande kostnader i och med de stödåtgärder som behövs inom den offentliga sektorn. Syftet med EU-förordningen är också att ta itu med de betydande höga intäkter som i nuläget uppstår för vissa aktörer på energimarknaden och som inte beror på företagens egna extra insatser eller investeringar samt att omfördela dessa intäkter till förmån för konsumenterna som drabbas av de höga energipriserna.

Vid sidan av en nedskärning av efterfrågan på el under vintern och av den högsta förbrukningen innehåller förordningen en skyldighet för medlemsstaterna att införa ett intäktstak och att föreskriva om ett solidaritetsbidrag för företag som producerar och bearbetar fossila bränslen för att minska deras oproportionerligt stora vinster. Intäktstaket och solidaritetsbidraget motiveras med att en del företag i branschen har gjort extra vinster på grund av den pågående energikrisen. Vinsterna har överskridit de intäkter som företagen hade kunnat vänta sig att få under normala förhållanden, om det oförutsebara läget på energimarknaden till följd av krisen i Ukraina inte hade inträffat.

2.2 Intäktstak

Taket för marknadsintäkter från elproduktion är enligt EU-förordningen 180 euro per megawattimme, vilket motsvarar 18 cent per kilowattimme. Intäktstaket har fastställts till en högre nivå än marknadsparternas skäligen förväntningar på det genomsnittliga timpriset på elpriserna vid tidpunkten för den högsta efterfrågan före krisen med höga energipriser. För att säkerställa att taket för marknadsintäkter inte står i strid med den inledande bedömningen av investeringarnas lönsamhet har en marginal lämnats på det pris som investerarna rimligen kunde ha förväntat sig.

Intäktstaket ska tillämpas på marknadsintäkter från försäljning av el producerad från följande källor: vindenergi, solenergi, geotermisk energi, vattenkraft utan vattenmagasin, biomas-sabränsle, det vill säga fasta och gasformiga biomassabränslen med undantag av biometan, avfall, kärnenergi, brunkol, råpetroleumprodukter och torv. Taket för marknadsintäkter tillämpas inte på teknik med höga marginalkostnader som hänger samman med priset på det insatsbränsle som krävs för att producera el, såsom gas- och stenkolkraftverk.

Intäktstaket ska inte heller tillämpas på demonstrationsprojekt eller på producenter vars intäkter per megawattimme producerad el redan begränsas till följd av statliga eller offentliga åtgärder, såsom inmatningspriser och dubbelriktade differenskontrakt eller regleringsåtgärder som vidtas av offentliga myndigheter inom ramen för vilka intäkterna överförs direkt till konsumenterna.

Från tillämpningsområdet för intäktstaket kan genom beslut av en medlemsstat också undantas:

- el som produceras i elproduktionsanläggningar med en kapacitet på högst 1 megawatt
- el som produceras i hybridkraftverk som även använder konventionella energikällor, om tillämpningen av intäktstaket medför en risk för ökade koldioxidutsläpp och minskad produktion av förnybar energi

— inkomster från försäljning av el på marknaden för balansenergi och från ersättning för omdirigering och motköp.

Intäktstaket gäller elproducenternas realiserade marknadsintäkter på alla marknadsplatser för el, vilka är dagen före-marknaden (day ahead-marknaden), intradagsmarknaden, reglerkraftsmarknaden samt stamnätsinnehavarens reservmarknad. Intäktstaket gäller inte marknadsintäkter som understiger intäktstaket på grund av någon avtalsskyldighet, såsom ett upphandlingskontrakt för förnybar el eller någon annan avtalsskyldighet, såsom prisskydd. Medlemsstaterna ska besluta om de ska tillämpa taket för marknadsintäkter vid avräkningen för energiutbytet eller därefter. I och med möjligheten till flexibilitet kan medlemsstaterna således förfinansiera stödåtgärder till elslutkunder och samla in marknadsintäkter i ett senare skede.

Medlemsstaterna får besluta att taket för marknadsintäkter endast ska tillämpas på 90 procent av de marknadsintäkter som överstiger taket för marknadsintäkter, varvid elproducenterna får behålla 10 procent av de inkomster som överskrider intäktstaket.

Medlemsstaterna ska införa ändamålsenliga åtgärder för att förhindra kringgående av de skyldigheter som åläggs producenterna. De ska särskilt se till att intäktstaket tillämpas i de fall då producenterna kontrolleras, eller delvis ägs, av andra företag, särskilt om de ingår i ett vertikalt integrerat företag.

I artikel 8 i EU-förordningen tillåts också nationella krisåtgärder som kan behövas eftersom kraftproduktionsanläggningarnas produktionsmix och kostnadsstruktur skiljer sig kraftigt åt mellan medlemsstaterna. Enligt artikeln får medlemsstaterna:

- a) bibehålla eller införa åtgärder som begränsar marknadsintäkterna mer än det föreskrivna intäktstaket (exempelvis genom att föreskriva ett lägre intäktstak än 180 euro), inbegripet möjligheten att göra skillnad mellan olika tekniker, samt marknadsintäkterna för andra marknadsaktörer, inbegripet dem som bedriver elhandel,
- b) för försörjningstrygghetens skull fastställa ett högre tak för marknadsintäkter för producenter vars investeringar och driftskostnader överskrider 180 euro,
- c) bibehålla eller införa nationella åtgärder för att begränsa marknadsintäkterna också för andra elproducenter,
- d) fastställa ett särskilt tak för marknadsintäkter från försäljning av el som produceras med hjälp av stenkol,
- e) se till att också reglerbara vattenkraftanläggningar omfattas av ett tak för marknadsintäkter, eller bibehålla eller införa sådana åtgärder som ytterligare begränsar deras marknadsintäkter, inbegripet möjligheten att göra skillnad mellan olika tekniker.

De nationella åtgärderna ska dock vara proportionella och icke-diskriminerande, de får inte snedvrیدا investerings signaler eller grossistmarknadernas funktion och i synnerhet inte påverka prioritetsordningen och prisbildningen på grossistmarknaden.

I EU-förordningen ingår en allmän skyldighet att informera producenter, mellanhänder och relevanta marknadsaktörer så att medlemsstaterna får de uppgifter som behövs för att införa intäktstaket.

I förordningen ingår bestämmelser om hur de överintäkter som influtit vid tillämpningen av intäktstaket ska användas till förmån för slutförbrukarna av el för att lindra kostnadseffekterna av de höga elpriserna. Förordningen innehåller dessutom bestämmelser om fördelningen av överintäkterna mellan medlemsstaterna i situationer då en medlemsstats nettoberoende av el är lika med eller högre än 100 procent. Då ska ett avtal om att dela överintäkterna på lämpligt sätt ingås mellan den importerande medlemsstaten och den huvudsakliga exporterande medlemsstaten.

Bestämmelserna om ett intäktstak och om nationella krisåtgärder ska tillämpas den 1 december 2022—30 juni 2023.

2.3 Solidaritetsbidrag

Solidaritetsbidraget tillämpas enligt förordningen på unionsföretag och fasta driftställen med verksamhet inom råpetroleum-, naturgas-, kol- och raffinaderisektorerna, inbegripet sådana som ingår i en konsoliderad koncern enbart för skatteändamål och vars omsättning till minst 75 procent består av ekonomisk verksamhet inom utvinning, gruvdrift, raffinering av olja eller tillverkning av stenkolsprodukter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1893/2006. Med ett unionsföretag avses ett företag som är etablerat i en medlemsstat och enligt den medlemsstatens skattelagstiftning anses vara skatterättsligt hemmahörande i den medlemsstaten, och som i enlighet med ett dubbelbeskattningsavtal som ingåtts med en tredjestat inte anses vara skatterättsligt hemmahörande utanför unionen. Med ett fast driftställe avses en stadigvarande plats för affärsverksamhet belägen i en medlemsstat, från vilken ett i en annan stat beläget bolags affärsverksamhet helt eller delvis bedrivs, såvida vinsten från denna plats för affärsverksamhet beskattas i den medlemsstat där driftstället är beläget.

Avgiften ska beräknas på ett företags skattepliktiga vinster, såsom fastställs enligt nationella skatteregler, under räkenskapsåret 2022 och/eller 2023 som överstiger en ökning på 20 procent av de genomsnittliga skattepliktiga vinsterna under de fyra räkenskapsår som inletts (inleds) den 1 januari 2018 eller senare. Om den genomsnittliga skattepliktiga vinsten under dessa fyra räkenskapsår är negativ, betraktas den genomsnittliga skattepliktiga vinsten som noll när solidaritetsbidraget bestäms. Grunden för solidaritetsbidraget ska fastställas till minst 33 procent av den vinst som bestämts på ovannämnda sätt. Bidraget ska tas ut utöver de ordinarie skatter, i Finland samfundsskatten, som tillämpas med stöd av den nationella lagstiftningen.

Avgiftsintäkterna ska i medlemsstaten användas i tillräckligt god tid till olika nationella stödåtgärder för att mildra effekterna av höga energipriser, minska energiförbrukningen eller uppmuntra till investeringar i förnybar energi.

I stället för det solidaritetsbidrag som fastställs i EU-förordningen kan en medlemsstat tillämpa en motsvarande nationell åtgärd. Den ska dock ha samma mål och regler som den avgift som avses i förordningen och ska dessutom ge motsvarande eller högre inkomster än solidaritetsbidraget. En sådan åtgärd ska godkännas och offentliggöras inom samma tidsfrist som avgiften enligt förordningen.

Bestämmelserna om solidaritetsbidraget ska godkännas och offentliggöras i medlemsstaterna senast den 31 december 2022. Samtidigt ska kommissionen underrättas om vilken skatteperiod avgiften gäller. Användningen av de influtna medlen ska rapporteras inom en månad från den dag då avkastningen har samlats in i enlighet med nationell rätt.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Elmarknaden i Finland

3.1.1 Beskrivning av elmarknaden i Finland

Finlands elmarknad är en del av den europeiska inre marknaden för el, där handel kan idkas inom hela marknadsområdet inom gränserna för elnätets överföringskapacitet. Förändringarna i elproduktionen på den inre marknaden påverkar således prisbildningen på hela marknaden.

I de nordiska länderna bedrivs partihandel med el på elbörsen Nord Pool som finns i Norge. I Finland och de övriga nordiska länderna, med undantag av Norge, bedrivs handel också via elbörsen EPEX Spot, som har sitt säte i Paris. Nord Pool är betydligt större när det gäller marknadsandelen i de nordiska länderna. Via båda börserna kan man lämna köp- och säljanbud som läggs i EU:s gemensamma beräkningsalgoritm, varvid priset inom Finlands elområde blir detsamma på dagen före-marknaden oberoende av börsen.

På elmarknaden måste efterfrågan och utbudet på el hela tiden vara i balans. Elproduktionen anpassas i huvudsak så att den motsvarar efterfrågan på el, men också efterfrågan kan under vissa förutsättningar vara flexibel. Marknadspriset på elenergi på dagen före-marknaden bestäms på motsvarande sätt som för andra nyttigheter på basis av marginalpriset för den produktionsform som behövs för att täcka den dyraste efterfrågan (enligt köp- och säljanbudet). När efterfrågan minskar, sjunker priset för alla elförbrukare, inte enbart för dem som har minskat sin förbrukning. Å andra sidan, när produktionen är mer begränsad, stiger priset i motsvarande grad.

Det totala utbudet av elenergi består i huvudsak av ett minimiutbud som bestäms av temperaturen och vattensituationen. Marginalkostnaderna för dessa produktionsformer är mycket låga. Minimiutbudet omfattar oflexibel produktion såsom sol- och vindenergi, kärnkraftverk, vattenkraftverk när det gäller oreglerat vattenflöde samt kommunala och privata producenter av kombinerad el och värme.

Den viktigaste marknadsplatsen för el är dagen före-marknaden (den så kallade spotmarknaden), eftersom den fungerar som referenspris för andra marknadsplatser för el och för derivatmarknaden. På dagen före-marknaden bestäms elpriset per timme enligt följande dags efterfrågan och utbud. Aktörerna på elmarknaden, det vill säga elproducenterna, stora kunder och detaljförsäljare av el, lämnar varje dag kl. 12 centraleuropeisk tid sitt anbud om det pris och den mängd el de är beredda att köpa eller sälja under varje timme. På basis av anbuden räknar elbörsen ut aggregerade efterfråge- och utbudskurvor, vilkas skärningspunkt avgör spotpriset för el för varje timme. Om det finns överföringsbegränsningar mellan priszonerna blir spotpriset på el olika för olika områden.

Utöver dagen före-marknaden idkas så kallad intradagsmarknad på elbörsen Nord Pool. Aktörerna kan kontrollera sin elbalans via intradagsmarknaden, om produktions- och förbrukningsprognoserna preciseras, exempelvis när vind- och temperaturuppgifterna preciseras eller om det uppstår fel i ett kraftverk efter det att spotmarknaden har stängts. Intradagsmarknaden fungerar enligt principen för kontinuerlig handel.

Offentlig derivathandel med el sker på börsen NASDAQ OMX Commodities. Handel bedrivs med derivatprodukter, såsom futurer, terminer och optioner. Elderivat används vid hanteringen av riskerna på elmarknaden. Elproducenterna skyddar sin elförsäljning, och de stora slutförbrukarna och detaljförsäljarna av el skyddar sin elanskaffning. Den aktivaste handeln bedrivs med

futuravtal som gäller följande år och följande kvartal. De beskriver marknadens syn på spotmarknadens medelpris för den aktuella perioden. Derivatavtalen är rent finansiella produkter och förutsätter inte handel på den fysiska elmarknaden. På marknaden finns också aktörer som bedriver spekulativ handel och som inte nödvändigtvis har egen elproduktion eller egen elförbrukning. I allmänhet förbättrar sådana aktörer marknadens likviditet. Med elderivat bedrivs också bilateral OTC-handel (over the counter). Särskilt på grund av derivatbörsens höga säkerhetskrav har handeln i betydande grad övergått från organiserade marknadsplatser till att bli bilaterala.

Med ovan beskrivna derivat kan man skydda sig mot prisrisker jämfört med det kalkylerade nordiska systempriset på spotmarknaden, vilket motsvarar en situation utan överföringsbegränsningar länder emellan. Risken mellan Finlands områdespris och det nordiska systempriset skyddas med EPAD-futures (Electricity Price Area Differential). Eftersom det i allmänhet finns överföringsbegränsningar länder emellan och marknadspriserna avskilts från systempriset, återspeglas marknadens syn på Finlands framtida områdespris av det sammanlagda priset på en futur som beskriver systempriset och en EPAD-fukur. På grund av osäkerheten på marknaden har handeln av EPAD-futures nästan avstannat, och då kan man inte dra några direkta slutsatser om prisnivån inom Finlands prissättningsområde vintern 2022-2023.

Elproducenternas överstora intäkter på elmarknaden enligt EU-förordningens mekanism för intäktstak beror i huvudsak på mekanismen för prisbildning på dagen före-marknaden, där alla producenter betalas ett pris som motsvarar det dyraste produktionserbjudandet. Intäkterna påverkas också av prisskydd, långa avtal samt el som skaffats till självkostnadspris enligt bolagsordningen i Mankala-bolag.

3.1.2 Aktörerna på elmarknaden

På elmarknaden i Finland finns elproducenter, elleverantörer (det vill säga elförsäljare), förmedlare, balansansvariga och elanvändare. Stamnäts- och distributionsnätsbolagen överför dessutom el mellan produktion och förbrukning. Stamnätsbolaget Fingrid upprätthåller dessutom hela tiden balans mellan produktion och konsumtion.

Ett enskilt elbolag kan ha flera roller som elproducent, balansansvarig och nätbolag. Många finländska energiintensiva industriföretag har också egen elproduktion som täcker deras elförbrukning på ett kostnadseffektivt sätt, det vill säga de är både producenter och slutförbrukare. I dessa bolag har elproduktionen eventuellt ordnats antingen i ett specialföretag eller finns i samma bolag som den huvudsakliga affärsverksamheten till exempel skilt för varje produktionsplats.

I Finland har stora elproduktionsinvesteringar traditionellt möjliggjorts med hjälp av Mankala-principen. Mankala-bolagen har i allmänhet ett brett ägarunderlag, vilket har gjort att man kunnat sänka verksamhetsrisken och genomföra dyra investeringar. Ett Mankala-bolag producerar el till självkostnadspris till sina ägare till en andel som motsvarar deras ägarandel i bolaget. Aktieägaren beslutar själv om han eller hon använder den producerade elen eller säljer den vidare till börsen. Omkring 43 procent av Finlands elproduktionskapacitet ägs av Mankala-bolag.

Enligt Energimyndighetens kraftverksregister finns det 445 kraftverk med en effekt på minst en megavoltampere vilka ägs av cirka 230 bolag. Enligt eSett Ab:s register över marknadsaktörer finns det 251 elförsäljare. Registret innehåller också vissa elproducenter, nätbolag och aktörer som bedöms köpa el endast för eget bruk. Därför bedöms antalet faktiska elförsäljare vara mindre än detta.

3.1.3 Elprisets utveckling

På dagen före-marknaden har Finlands områdespris varit betydligt dyrare 2022 än 2021. Enligt Nord Pool kostade börsen i Finland i genomsnitt 6,5 cent per kilowattimme i oktober 2021. I oktober i år var medelpriset 11,3 cent och i november 19,5 cent per kilowattimme. Under de första tjugo dagarna i december har medelpriset på el på epbörsen varit 32,5 cent per kilowattimme.

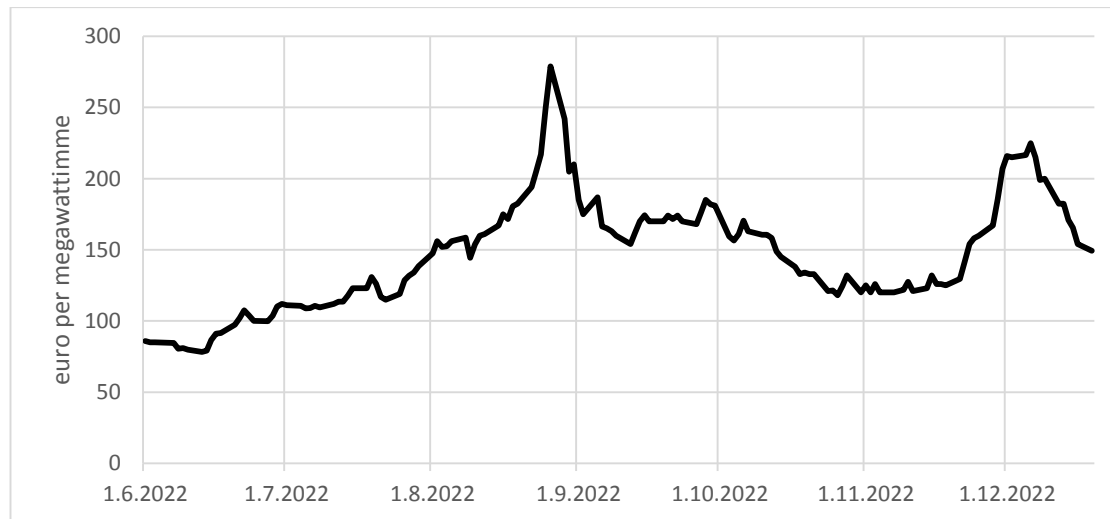
Figur 1. Medelpriset per vecka på grossistmarknaden för el 2021–2022 för det nordiska systempriset och Finlands områdespris, euro/MWh. Källa: Nord Pool

Det höga elpriset påverkas särskilt av gaskrisen till följd av Rysslands anfallskrig. Trots att gaspriset påverkar elpriset särskilt i Centraleuropa kommer det höga priset också till Finland via EU:s inre marknad för el. I de nordiska länderna höjs elpriset särskilt av den låga nivån på vattenlagren i Sverige och Norge och av problemen inom kärnkraftsproduktionen. Å andra sidan pressar produktionen av vindkraft ibland elpriset mycket lågt, vilket gör att prisskillnaderna kan variera kraftigt mellan olika dygn eller dagar. Under en blåsig dag, särskilt vid låg förbrukning på natten, kan spotpriset på el ligga nära noll och under en vindfri dag stiger priset till samma nivå som el som produceras med fossila bränslen. Dessutom påverkas utbudet under enskilda dagar, och därigenom också priserna, av störningar i kraftverk eller överföringsförbindelser.

Priset på elderivat har påverkats av uppgifterna och nyheterna om faktorer som påverkar elpriset, på basis av vilka marknaden under det andra halvåret 2022 har reagerat mycket starkt på enskilda händelser. I augusti 2022 påverkades priserna på elderivat särskilt av Rysslands meddelande om att avbryta gasleveranserna via Nordstream 1-ledningen. När de nordiska futurpriserna ännu i mitten av juni var något över 100 euro per megawattimme för årets sista kvartal och det första kvartalet nästa år, hade priserna redan i början av augusti stigit till nästan 270 euro per megawattimme. Därefter lugnade sig marknadsläget något, men priserna vände uppåt igen i november 2022 i och med nya uppgifter om tillgången på elproduktionskapacitet och nya väderprognoser. Under december 2022 har de nordiska futurpriserna för 2023 sjunkit till cirka 150 euro per megawattimme.

Figur 2. Priset på elfutures i de nordiska länderna år 2023 (systempris), euro/MWh

Handelsvolymerna på börsens derivatmarknad har sjunkit kraftigt på grund av osäkerheten på marknaden och ökade krav på säkerheter. Stora producenter skyddar i allt högre grad sin försäljning genom bilaterala avtal utanför elderivatbörsen. Det är svårt för slutförbrukarna att skydda sina elköp i det skärpta marknadsläget och detta kan ha en betydande inverkan på 2023 års skyddsnivåer genom att sänka dem. Den tunna marknaden har lett till dålig tillförlitlighet på marknadspriset och till och med till prisstegring. En tunn marknad är också lättare att manipulera.

Priserna på elfutures återspeglas i detaljmarknaden för el och i konsumenternas elpriser. På tidsbundna avtal med fast pris inverkar futurpriserna när avtalen ingås och på avtal som gäller tills vidare inverkar de med fördröjning. Priserna på tidsbundna avtal på två år har stigit snabbt. För mindre än 25 cent per kilowattimme får man knappast något avtal med fast pris, medan många bolag sålde tidsbundna kontrakt för cirka 10 cent ännu i januari 2022. Enligt Energimyndigheten har genomsnittspriset på tidsbundna avtal med fast pris inte varit lika högt under den statistikföring som inleddes 2006. På grund av osäkerheten på derivatmarknaden har dessutom flera detaljförsäljare av el tills vidare upphört med att erbjuda nya tidsbundna eller tills vidare gällande elförsäljningsavtal och övergått till att endast erbjuda sådana börselavtal som är bundna till priserna på dagen före-marknaden.

I tidsbundna avtal löper elbolaget risk för att partipriset på el varierar när kunden betalar ett fast pris för den el som han eller hon förbrukar under hela avtalsperioden. Med de höga priserna försöker säljarna skydda sig själva och begränsa sina egna risker. Prisutvecklingen på elmarknaden är mycket osäker och priserna på derivatmarknaden har stigit, vilket innebär att försäljarna är försiktiga och priserna på nya tidsbundna avtal kan stiga ännu högre.

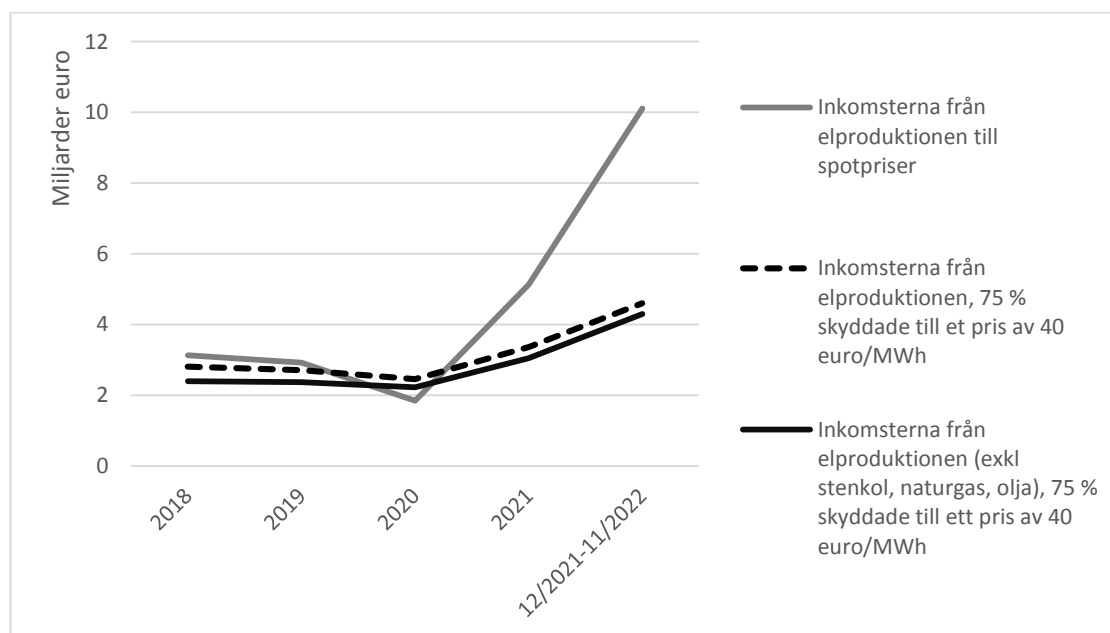
Fyra mindre detaljförsäljare av el har upphört med sin verksamhet under ett drygt år på grund av de ökade riskerna. Detaljförsäljarna betalar för sin el dagligen, men får vanligen betalt av kunderna varje månad eller med tre månaders mellanrum. När priserna är höga är företagets likviditet hårt ansatt. Också genomsnittspriserna på tills vidare gällande elavtal har nästan fördubblats vid ingången av 2021.

3.1.4 Utvecklingen av inkomsterna och vinsterna från elproduktionen

Figur 3 visar med spotprisernas medelvärden på dagen före-märknaden samt uppskattningar av produktionens skydds nivå ungefär hur elproduktionens försäljningsinkomster utvecklats i Finland. Om all inhemsk el hade sålts till spotpriser skulle utvecklingen av omsättningen för inhemsk elproduktion grovt avspelas i den grå linjen i figuren. Enligt en sådan uppskattning skulle inkomsterna från elproduktionen under de senaste 12 månaderna i november 2022 vara cirka 10 miljarder euro, medan de 2018 och 2019 var cirka tre miljarder euro. Eftersom elproducenterna dock före den kraftiga höjningen av elpriset har skyddat en betydande del av sin elproduktion genom derivatavtal eller längre försäljningsavtal till ett pris som är lägre än spotpriserna är elproducenternas inkomster från 2022 i verkligheten klart lägre än 10 miljarder.

Den svarta streckade linjen i figuren beskriver grovt taget den inhemska elproduktionens inkomstutveckling om 75 procent av elproduktionen hade skyddats till ett pris av 40 euro per megawattimme. Inte heller denna ökning av inkomsterna beskriver nödvändigtvis en ökning av elproduktionens vinster väl, eftersom exempelvis produktionsvolymen för el som producerats med naturgas har sjunkit och vinsterna inte har ökat lika mycket som inkomsterna, eftersom också produktionskostnaderna har stigit. Den svarta linjen i figuren beskriver elproduktionens inkomster med en skydds nivå på 75 procent, men utan el som producerats med naturgas, stenkolk och olja. Enligt en sådan uppskattning skulle elproduktionens vinster under de senaste 12 månaderna grovt taget vara cirka 2 miljarder euro högre än åren 2018—2019. En bidragande orsak till ökningen av inkomsterna från elproduktionen är också ökningen av den utsläppsfria elproduktionen år 2022.

Figur 3. Utvecklingen av inkomsterna från den inhemska elproduktionen

3.1.5 Skyldigheten att särredovisa elaffärsverksamheter enligt elmarknadslagen

I elmarknadslagen (588/2013) åläggs företag som är verksamma på elmarknaden skyldighet att särredovisa olika verksamheter. I 77 § i elmarknadslagen förutsätts att företag som är verksamma på elmarknaden ska särredovisa elnätsverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet. Övriga elaffärsverksamheter är enligt förarbetena till elmarknadslagen elproduktion eller elförsäljning. Till exempel betraktas värmeproduktion vid samproduktion av el och värme som värmeaffärsverksamhet, som är övrig affärsverksamhet som ska särredovisas från elaffärsverksamheten. Övrig affärsverksamhet är också exempelvis industriell tillverkning.

För elaffärsverksamheter som ska särredovisas enligt bestämmelserna om särredovisning (elnätsverksamhet och andra elaffärsverksamheter) ska en resultaträkning och en balansräkning göras upp för varje räkenskapsperiod. De särredovisade boksluten över elaffärsverksamheterna ska också granskas av revisorerna. De särredovisade boksluten ska publiceras och tas med i det officiella bokslutet för ett företag eller en concern eller en kommun, samkommun eller ett statligt ämbetsverk som utövar elaffärsverksamhet.

Närmare bestämmelser om särredovisningsskyldighetens innehåll finns i 12 kap. i elmarknadslagen och i arbets- och näringsministeriets förordning om särredovisning av elaffärsverksamheter (1305/2019), nedan *förordningen om särredovisning*, som utfärdats med stöd av den lagen. I 80 § i elmarknadslagen föreskrivs det om upprättande av särredovisade bokslut. Enligt den ska affärshändelser och balansposter tas upp i resultaträkningen och balansräkningen över affärsverksamheterna i enlighet med orsaksprincipen. Gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter ska registreras kalkylmässigt för de olika verksamheterna i samband med att bokslutet upprättas så att orsaksprincipen i mån av möjlighet följs. Det särredovisningsförfarande som väljs ska följas kontinuerligt, om det inte finns grundad anledning att ändra det. Ändringarna ska klarläggas i samband med det särredovisade bokslutet.

Enligt 5 § i förordningen om särredovisning ska intäkter och kostnader samt tillgångs- och kapitalposter som direkt kan hänföras till särredovisade elaffärsverksamheter och delfunktioner inom elnätsverksamheten tas upp direkt i vederbörande affärsverksamhets särredovisade bokslut och poster som är gemensamma för affärsverksamheterna ska hänföras till vederbörande affärsverksamheter i första hand enligt en hänföringsgrund som baserar sig på orsaksprincipen eller, om någon sådan inte kan hittas, enligt en fördelningsgrund som baserar sig på affärsverksamhetens omfattning. En fördel som uppkommit vid kombinerad produktion av el och värme ska fördelas på båda affärsverksamheterna med beaktande av lokala förhållanden och tekniska lösningar.

Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter enligt 12 kap. i elmarknadslagen gäller inte vissa affärsverksamheter av mindre betydelse. När övrig elaffärsverksamhet särredovisas från elnätsverksamheten behandlas inte frågan om huruvida den är av mindre betydelse, varför elnätsverksamheten inte kan omfatta produktion eller försäljning av el, även då produktions- eller försäljningsverksamheten för el är av ringa betydelse.

När övriga elaffärsverksamheter särredovisas från övriga verksamheter ska gränserna för ringa betydelse i enlighet med 2 § i förordningen om särredovisning beaktas. Enligt paragrafen behöver elaffärsverksamheter inte särredovisas från övriga affärsverksamheter om elaffärsverksamheternas sammanlagda omsättning utgör mindre än 10 procent av sammanslutningens eller inrättningens omsättning och till storleken är under 500 000 euro per år. På motsvarande sätt behöver övriga verksamheter inte särredovisas från övriga elaffärsverksamheter om de övriga

affärsverksamheternas sammanlagda omsättning utgör mindre än 10 procent av sammanslutningens eller inrättningens omsättning och till storleken är under 500 000 euro per år. Detta innebär att bokslut för särredovisade övriga elaffärsverksamheter kan innehålla övrig affärsverksamhet av mindre betydelse. På motsvarande sätt kan bokslutet för ett företag som bedriver övrig affärsverksamhet innehålla elaffärsverksamhet av mindre betydelse.

3.2 Aktörer inom den fossila energisektorn i Finland och avkastningsutvecklingen under energikrisen

I Finland är produktionen och raffineringen av fossila bränslen (olja, naturgas, stenkol) koncentrerad till ett fåtal företag. Den mest betydande verksamheten i Finland i anslutning till detta anknyter till Neste Abp:s processer för tillverkning av oljeprodukter. Åren 2020 och 2021 utgjorde oljeprodukterna cirka 62 procent av Neste Abp:s omsättning.

Vid fossil oljeraffinering beror det ekonomiska resultatet framför allt på prisskillnaden mellan priserna på raffinerade oljeprodukter och priserna på råolja och andra råvaror som används, det vill säga den så kallade raffineringsmarginalen. Marginalen kan räknas ut antingen för verksamheten i sin helhet (total raffineringsmarginal) eller för ett visst segment. Marginalen för bensin och framför allt diesel har stigit kraftigt och hållit sig på en hög nivå sedan energikrisen började.

3.3 Nuläget inom beskattningen

I Finland beskattas företag inom energisektorn i regel som andra företag vid inkomst-, mervärdes-, energi- och fastighetsbeskattningen inom ramen för den lagstiftning som gäller respektive skatt samt inom ramen för skattens syfte och mål.

Energiföretagens vinster beskattas i regel på motsvarande sätt som övriga företags vinster i den gällande inkomstbeskattningen. Den inkomstskattemässiga behandlingen av ett företag i energi-branschen beror bland annat på företagets juridiska form. Aktiebolag som är verksamma inom branschen betalar i likhet med andra aktiebolag samfundsskatt. Skattenivån är för närvarande 20 procent. Inom branschen verkar också näringssammanslutningar, såsom aktörer i kommanditbolagsform, vilkas inkomster fördelas så att de beskattas direkt som inkomst för bolagsmännen, samt privata näringsidkare.

Såsom det beskrivs ovan kan produktion enligt Mankala-principen betraktas som ett särdrag i den finländska elproduktionen. Det finns inga uttryckliga bestämmelser om självkostnadsprissättning enligt Mankala-principen, utan bestämmelserna i skattesystemet gäller även bolag som är verksamma enligt denna princip på samma grunder som andra samfund. Tillämpningen av Mankala-principen i beskattningen grundar sig på högsta förvaltningsdomstolens avgöranden HFD 1963-1-5 och HFD 1968-11-521 från 1960-talet som gällde elbolag. Det ansågs att bolagen inte ger förtäckt dividend till sina delägare. Bolagen överlät den el de producerade till sina ägare i proportion till deras ägarandelar och delägarna var skyldiga att svara för kraftverkets kostnader i samma proportion. I inkomstbeskattningen av ömsesidiga elbolag som är verksamma enligt Mankala-principen har bestämmelsen om förtäckt dividend i 29 § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) inte tillämpats sedan avgörandena utfärdades.

3.4 Stödåtgärder som vidtagits i Finland på grund av höga energipriser

Vid budgetförhandlingarna hösten 2022 beslutade regeringen om flera åtgärder vars syfte är att kompensera hushållen för det höjda elpriset. Sådana åtgärder är bland annat ett tidsbundet elavdrag vid inkomstbeskattningen, ett tidsbundet elstöd till hushåll med låga inkomster samt en tidsbunden sänkning av mervärdesskatten på elenergi.

I enlighet med vad som avtalats vid budgetförhandlingarna införs vid inkomstbeskattningen ett tillfälligt hushållsavdrag som beviljas på basis av elenergiräkningar. Enligt det berättigar det belopp som betalats för elenergi som förbrukats den 1 januari—30 april 2023 på elförbrukningsplatsen för en skattskyldigs stadigvarande bostad till hushållsavdrag, till den del det betalda beloppet överstiger 2 000 euro och är högst 6 000 euro. En skattskyldig får enligt förslaget som hushållsavdrag dra av 60 procent av det belopp som den skattskyldige betalat av de kostnader som berättigar till avdrag. Hushållsavdrag som beviljas på basis av elenergiräkningar beräknas minska skatteinkomsterna med cirka 265 miljoner euro (RP 204/2022 rd).

För de hushåll som på grund av låga inkomster inte kan utnyttja skatteavdraget i inkomstbeskattningen fullt ut införs ett tidsbundet elstöd. Stödet ska enligt förslaget betalas för kostnader för elenergi för stadigvarande bostäder. I stöd betalas 60 procent av den del av den månatliga elenergiräkningen som överstiger 400 euro. Det belopp som beaktas av en elenergiräkning vid beviljandet av stöd är högst 1 500 euro per månad. Stöd söks hos Folkpensionsanstalten. Stödet ska betalas på basis av den elenergi som används den 1 januari—30 april 2023. Elstödet uppskattas öka statens kostnader med cirka 85 miljoner euro 2023 (RP 234/2022 rd).

Utöver elavdraget och elstödet fastställdes det vid budgetförhandlingarna hösten 2022 att den mervärdesskattesats som tillämpas på el ska sänkas tillfälligt. Med stöd av lagen om temporär ändring av mervärdesskattelagen (870/2022) tillämpas på elström temporärt en lägre mervärdesskattesats på 10 procent i stället för den allmänna mervärdesskattesatsen på 24 procent. Den sänkta mervärdesskattesatsen tillämpas endast på elförsäljning och exempelvis på elöverföring tillämpas den allmänna mervärdesskattesatsen på 24 procent. Den reducerade mervärdesskattesatsen gäller den 1 december 2022—30 april 2023. Den tidsbundna sänkningen av mervärdesskattesatsen beräknas minska statens skatteintäkter med 290 miljoner euro 2023 (RP 194/2022 rd).

Dessutom har regeringen år 2022 vidtagit flera andra åtgärder för att förbättra hushållens köpkraft och kompensera för höjningen av energipriset, såsom en tidigareläggning av indexhöjningen av sociala förmåner, en sänkning av avgifterna för småbarnspedagogik, en temporär sänkning av mervärdesskatten för persontransporter, en förlängning av höjningen av avdraget för arbetsresor, en höjning av arbetsinkomstavdraget för personer över 60 år och en utbetalning av ett extra barnbidrag.

3.5 Bedömning av nuläget

Partimarknadspriset på el på dagen före-marknaden baserar sig på det kraftverk vars produktionskostnader för elen varit högst, det vill säga formen för marginalproduktion, som varierar varje timme. Kol- eller gaskondenskraft är oftast formen för marginalproduktion, vilket innebär att marknadspriset bildas utifrån deras rörliga kostnader. När de rörliga produktionskostnaderna för olika former för marginalproduktion stiger, får de elproducenter vars kostnader inte stiger en större avkastning av partiel än andra. I situationer där den inhemska elproduktionskapaciteten på marknadsvillkor och elöverföringskapaciteten är i full användning, kan marknadspriset på el dessutom lösgöra sig från marginalkostnaden för produktionen och generera vinst också för de dyraste produktionsformerna.

Den senaste tidens kraftiga höjning av priset på fossila bränslen till följd av Rysslands agerande, bortfallet av elöverföringen mellan Ryssland och Finland och höjningen av priset på utsläppsrätter har höjt partimarknadspriset på el, även om produktionskostnaderna för de viktigaste produktionsformerna, såsom vatten-, kärn- och vindkraft som inte baserar sig på förbränning och som inte omfattas av utsläppshandeln, inte har förändrats. Detsamma gäller i viss mån också el som produceras med biomassa. Till följd av detta har dessa elproducenters inkomster kunnat

öka (med de undantag som beskrivs nedan) trots att deras kostnader förblir oförändrade. Eftersom producenterna ofta skyddar en betydande del av sin produktion på förhand kommer en höjning av elpriserna inte nödvändigtvis till alla delar att gagna enbart elproducenten, utan också sådana aktörer som säljer el antingen på parti- eller detaljmarknaden har kunnat dra nytta av höjningen av elpriset.

Till följd av att partimarknadspriserna på el har stigit har också konsumentpriset på elenergi stigit kraftigt. Samtidigt som elföretagen gör betydande vinster försämrar de höga priserna elanvändarnas ekonomiska ställning och för vissa hushåll kan höjningen av priset på elenergi öka hushållens kostnader oskäligt mycket. Situationen berör särskilt hushåll som använder mycket elenergi, bland annat ägare till eluppvärmda hus. Beroende på typen av elavtal som hushållet har ingått och tidpunkten för ingåendet av avtalet kan hushållets kostnader för uppvärmning och förbrukning under vintern öka mångfaldigt jämfört med tidigare år.

EU-förordningen förutsätter att medlemsstaterna tar itu med de höga intäkter som i nuläget uppstår för vissa aktörer på energimarknaden och som inte beror på företagens egna extra insatser eller investeringar samt att omfördela dessa intäkter till förmån för konsumenterna som drabbas av de höga energipriserna. I Finland finns det för närvarande inga åtgärder för att minska de vinster som i nuläget uppstår för aktörerna på elmarknaden. Däremot finns det flera stödåtgärder till slutförbrukarna av el.

4 Målsättning

Syftet med propositionen är att genomföra de tillfälliga skatteåtgärder som EU-förordningen förutsätter på ett sätt som beaktar särdragen hos den finska energimarknaden utan att orsaka störningar på elmarknaden och i investeringarna och som behandlar aktörerna i branschen så jämlikt som möjligt. Målet är också att åtgärderna ska vara administrativt genomförbara, i synnerhet med beaktande av att de åtgärder som EU-förordningen förutsätter är brådskande och ska göras på kort tid.

Samtidigt är syftet med propositionen att minska elföretagens vinster till staten genom en skatt av engångsnatur i en situation där elbranschen gör betydande vinster samtidigt som höjningen av elpriset har lett till att hushållens ekonomiska situation försämrats. Genom propositionen genomförs också skrivningen från budgetförhandlingarna hösten 2022 om att det ska beredas lagstiftning om beskattning av elproducenters windfall-vinster.

5 Förslagen och deras konsekvenser

5.1 De viktigaste förslagen

5.1.1 Allmänt

I propositionen föreslås att det införs tillfällig skatt på vinster för elföretag och sektorn för fossila bränslen. När det gäller elföretag är det fråga om en nationell krisåtgärd enligt artikel 8 i EU-förordningen och när det gäller företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen om en nationell åtgärd som motsvarar solidaritetsbidraget enligt artikel 14.1 i den förordningen.

Det föreslås att intäktstaket för elproduktion enligt EU-förordningen genomförs med en så okomplicerad skattelösning som möjligt för att minska de vinster som elföretagen gjort under energikrisen. För en okomplicerad lösning talar skattens engångsnatur, EU-förordningens och den föreslagna lagens korta giltighetstid och målet att lagen ska träda i kraft redan 2023.

Grundtanken med de föreslagna skatterna är att de ska gälla aktörernas nettoinkomst, det vill säga skillnaden mellan inkomsterna och utgifterna. Den skatt som ska betalas av företagen på elmarknaden beaktar då bättre än intäktstaket enligt EU-förordningen skillnaderna i produktionskostnaderna för olika produktionsformer. Eftersom skatten ska påföras på basis av nettoinkomsten för aktörerna på elmarknaden, kan den på ett mer naturligt sätt än ett intäktstak tillämpas på alla former av elproduktion och alla marknadsplatser för el. Skatten behandlar alltså olika aktörer på ett mer jämlikt sätt än ett intäktstak, som i större utsträckning omfattar de produktionsformer vars produktionskostnader är högre.

De föreslagna skatterna ska betalas till staten och är inte avdragsgilla i inkomstbeskattningen.

5.1.2 Sådan skatt på vinster som ska betalas av företag som är verksamma på elmarknaden

Skattens tillämpningsområde och skattskyldiga

Intäktstaket enligt EU-förordningen ska tillämpas åtminstone på elproducenter samt på de aktörer som har ägarintresse i dem och som säljer el till marknaden. Den tillfälliga skatten på vinster inom elbranschen ska således åtminstone gälla dessa aktörer. Å andra sidan finns det enligt förordningen inget hinder för att tillämpa skatten också på andra elförsäljare som har kunnat dra nytta av de stigande elpriserna.

I propositionen föreslås det därför att skatten i stor utsträckning ska tas ut på sådana företag som producerar el eller säljer el på parti- eller detaljmarknaden och som är verksamma på den finska marknaden. Den grundläggande tanken med skatten är att den i stor utsträckning ska gälla alla aktörer vars elaffärsverksamhet överskrider de gränser för ringa elaffärsverksamhet som anges i förordningen om särredovisning. Skatten ska inte tillämpas på ringa elproduktion eller elförsäljning.

Skatten ska inte tillämpas på elnätsverksamhet eller på produktion eller försäljning av värmeeenergi i samband med kraftvärmeproduktion.

Affärsverksamheten för de detaljförsäljare av el som saknar elproduktion baserar sig på försäljningen av den el som köpts till partimarknadspris till slutförbrukarna. De har vanligtvis inte motsvarande avkastning som elproducenterna, varför detaljförsäljarnas skattskyldighet begränsas. En detaljförsäljare av el som inte hör till en sådan koncern där elproduktion bedrivs eller som inte är delägare i ett företag som bedriver elproduktion ska inte vara skyldig att betala vinstskatt av engångsnatur.

Skatten lämpar sig förutom för allmänt skattskyldiga företag också för begränsat skattskyldiga företag som har ett fast driftställe i Finland för bedrivande av elaffärsverksamhet.

Skatten ska tas på företag som är verksamma på elmarknaden oberoende av deras juridiska form. Även om det är fråga om en skatt som baserar sig på beskattning av vinst, bestäms skattskyldigheten delvis med avvikelse från de principer för bestämmande av skattskyldighet som ska tillämpas vid inkomstbeskattningen. På elmarknaden verkar utöver företag i aktiebolagsform också åtminstone kommanditbolag som inte behandlas som särskilda skattskyldiga vid inkomstbeskattningen, utan kommanditbolagens inkomster delas upp för att beskattas som deras bolagsmäns inkomst. Den föreslagna skatten ska däremot påföras kommanditbolaget och inte direkt dess bolagsmän.

Bestämmande av skattepliktig vinst

Eftersom de företag som omfattas av tillämpningsområdet för den föreslagna skatten på vinst redan i elmarknadslagen har ålagts skyldighet att särredovisa elnätsverksamhet och övrig elaffärsverksamhet samt särredovisa övrig elaffärsverksamhet och övrig affärsverksamhet, föreslås det att skatten på vinst ska beräknas på basis av resultatet av ett företags andra elaffärsverksamhet än dess elnätsverksamhet. I propositionen används för denna verksamhet termen elaffärsverksamhet i stället för termen övrig elaffärsverksamhet som används i elmarknadslagen. Med resultatet av elaffärsverksamhet som omfattas av skattens tillämpningsområde avses skillnaden mellan de skattepliktiga intäkter och de avdragsgilla kostnader som hänför sig till elaffärsverksamheten. Skatteplikten för inkomster av elaffärsverksamhet liksom avdragsrätten för utgifter och räntor ska bestämmas enligt bestämmelserna i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968), nedan *näringskattelagen*. Också vid periodisering ska bestämmelserna om periodisering i näringskattelagen iakttas. Eftersom det är fråga om en skatt av engångsnatur på vinster som uppkommit under en exceptionell tid på elmarknaden ska förluster under tidigare år inte beaktas i skatteunderlaget. För detta talar också att en skatt av engångsnatur är administrativt genomförbar, eftersom tidigare förluster inte separat har hänvisats till elaffärsverksamheten med tanke på beskattningen, varvid hänvisningen av dem i praktiken skulle kräva att det beskattningsbara resultatet beräknas för flera år. Inte heller det intäktstak i EU-förordningen som ligger till grund för skatten gör det möjligt att beakta förluster från tidigare år.

Näringsbeskattningen baserar sig på principen om separata bolag. Bolag som hör till en koncern beskattas i Finland som separata, särskilda skattskyldiga, och undantag från detta är endast bestämmelserna om koncernbidrag och koncernavdrag. Syftet med bestämmelserna är att i vissa noggrant reglerade situationer jämna ut de skillnader som uppkommer när ett företag har en koncernstruktur i stället för att alla funktioner är underställda ett enda företag. Också den föreslagna skatten på vinst ska i enlighet med de grundläggande principerna för näringsbeskattningen beräknas separat utifrån varje företags resultat av elaffärsverksamheten och inte utifrån de sammanslagna koncernalen. Skattskyldigheten för företag som hör till en koncern bestäms endast utifrån företaget i frågas egen verksamhet och till exempel gränserna för ringa affärsverksamhet ska bedömas företagsvis. Eftersom det är fråga om en skatt som ska påföras utifrån resultatet av en viss näringsverksamhet, kan det att koncernbidrag enligt lagen om koncernbidrag vid beskattningen (825/1986), *koncernbidragslagen*, beaktas i beräkningsgrunden för den föreslagna skatten i praktiken leda till att vinsten av elaffärsverksamheten genom koncernbidrag överförs till sådana företag inom samma koncern som inte omfattas av den föreslagna skatten. Därför kan koncernbidrag till ett annat koncernbolag inte dras av mot inkomsten av elaffärsverksamheten. På motsvarande sätt ska det koncernbidrag som ett företag fått inte beaktas vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten. Att ingå i en koncern beaktas dock i den föreslagna beräkningsgrunden så att det mellan de företag som omfattas av skatten är möjligt att jämna ut de vinstbringande och förlustbringande resultaten. I skattebasen ska dessutom beaktas situationer där el säljs till andra företag i koncernen. Den vinst som uppkommit av koncernens interna elaffärsverksamhet ska inte beaktas i skatteberäkningsgrunden.

När det gäller vinsten av elaffärsverksamheten beskattas inte det belopp som motsvarar en årlig intäkt på tio procent beräknad på det egna kapitalet enligt bokslutet för elaffärsverksamheten. Syftet med intäktsgränsen på tio procent är att möjliggöra en skattefri intäkt som motsvarar kapitalkostnaden för produktiva investeringar och på så sätt undvika negativa incitament i fråga om investeringar i elproduktion.

Skattenivå

Den skattenivå som ska tillämpas på skattepliktiga vinster är 30 procent. Vid dimensioneringen av skattenivån har man beaktat det nationella målet att minska elproducenternas vinster samt

intäktstaket enligt EU-förordningen så att den föreslagna skatten med tillräcklig säkerhet medför att för varje elproducent som omfattas av förordningen minskar de inkomster som skatten gäller i minst lika stor utsträckning som intäktstaket enligt EU-förordningen.

I jämförelsen av den föreslagna skatten och intäktstaket enligt EU-förordningen har det beaktats att intäktstaket medför att de inkomster som överstiger 180 euro per megawattimme minskar med minst 90 procent. Dessutom har det i jämförelsen beaktats att intäktstaket i motsats till den föreslagna skatten minskar den samfundsskatt på 20 procent som bolagen betalar på sitt resultat. Eftersom skatten i stället för på marknadsinkomster ska tas ut på vinst vars storlek överstiger nivån på vinsten av en kapitalkostnad som motsvarar tio procent av det egna kapitalet, ska i jämförelsen dock grovt taget beaktas den så kallade utjämnade elkostnaden för investeringar i elproduktion, det vill säga det elpris med vilket investeringarna ger en vinst som motsvarar kapitalkostnaden. Den utjämnade elkostnaden antas vara 40 euro per megawattimme, vilket motsvarar ungefär det utjämnade elpriset för landbaserad vindkraft och medeltalet av elpriset under de senaste åren. Överensstämmelsen mellan intäktstaket enligt EU-förordningen och skatten på vinster har således bedömts i enlighet med följande formel:

$$\text{skattenivå} = \frac{(P - 180) * 0,9 * (1 - 0,2)}{P - 40},$$

där P är det högsta medeltalet av Finlands områdespris under tiden december 2022—juni 2023 på dagen före marknaden. För varje elproducent som omfattas av EU-förordningen minskar den föreslagna skatten således de marknadsinkomster som skatten gäller med minst lika mycket som intäktstaket enligt EU-förordningen, när det genomsnittliga elpriset på dagen före marknaden mellan december 2022 och juni 2023 är högst 280 euro per megawattimme. Tillämpningen av skatten på vinster på hela skatteåret 2023 kompenserar med tillräcklig säkerhet för att skatten på vinster inte tillämpas i enlighet med förordningen från december 2022, då elpriset har varit klart högre än det på basis av futurerna hade varit under den senare hälften av 2023.

5.1.3 Den skatt på vinster som ska betalas av företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen

Tillämpningsområdet för den tillfälliga skatten på vinster inom sektorn för fossila bränslen ska omfatta företag som omfattas av tillämpningsområdet för solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen och av vars omsättning mer än 75 procent utgörs av utvinning av råolja och naturgas, framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja och tillverkning av stenkolsprodukter. Skatten ska utöver inhemska företag också gälla utländska företag som har ett fast driftställe i Finland.

Den vinst som skatten baserar sig på ska beräknas utifrån resultatet av företagets hela näringsverksamhet. Detta motsvarar beräkningssättet enligt EU-förordningens solidaritetsbidrag. I det resultat av näringsverksamheten som skatten grundar sig på ska varken förlustutjämning eller koncernbidrag beaktas.

Resultatet av näringsverksamheten ska i överensstämmelse med solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen jämföras med det genomsnittliga resultatet av näringsverksamheten för skatteåren 2018—2021, och resultatet av näringsverksamheten under skatteåret ska vara skattepliktigt till den del det är högre än 120 procent av det genomsnittliga resultatet av näringsverksamheten under jämförelseperioden.

På den skattepliktiga vinst som fastställs på detta sätt ska tillämpas en skattesats på 33 procent i överensstämmelse med solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen.

5.1.4 Beskattningsförfarande

De föreslagna skatterna är till sin natur skatter som ska debiteras. Skatteförvaltningen verkställer beskattningen samt påför och debiterar den skattskyldige skatterna. Den skattskyldige ska lämna in en skattedeklaration för verkställandet av beskattningen. Skattedeklarationen ska lämnas in och skatten påföras och tas ut i efterhand under 2024 vid de tidpunkter som närmare bestäms av Skatteförvaltningen. På motsvarande sätt ska skattedeklarationen för skatteåret 2024 i särskilda situationer enligt ikraftträdandebestämmelsen lämnas in och skatten påföras och tas ut år 2025 vid tidpunkter som närmare bestäms av Skatteförvaltningen.

5.2 De huvudsakliga konsekvenserna

5.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

För bedömningen av konsekvenserna av skatten på vinster inom elbranschen har det inte funnits tillgång till särredovisade bokslutsuppgifter för företagens elaffärsverksamhet. Bedömningen baserar sig däremot på uppskattningar av elprisutvecklingen på dygnsmarknaden, mängden inhemsk elproduktion samt antalet faktiska skyddsåtgärder och långvariga elavtal och deras prisnivå på parti- och detaljmarknaden. Det finns ingen exakt information om dessa faktorer och de är förenade med stor osäkerhet, och därför är också uppskattningen av skatteintäkterna förenad med betydande osäkerhet. Om det genomsnittliga elpriset på dagen före marknaden är 100—200 euro per megawattimme 2023 och 65 procent av elproduktionen under 2023 är skyddad till priset 40 euro per megawattimme, är skatteintäkterna från skatten på vinster inom elbranschen uppskattningsvis cirka 0,5—1,3 miljarder euro. Om aktörernas skyddsnivå är 55 procent i stället för 65 procent, skulle skatteinkomsterna med samma prisantaganden vara uppskattningsvis cirka 0,1—0,3 miljarder euro mer än vad som nämns ovan. Eftersom skatten ska tas ut i efterhand under 2024, flyter skatteintäkterna in till statsbudgeten 2024.

Eftersom en betydande del av elproduktionen ägs direkt eller indirekt av staten och kommunerna, har skatten på vinster inom elbranschen en mindre effekt på nettoinkomsterna inom hela den offentliga ekonomin än ökningen av skatteintäkterna. På grund av den ojämna fördelningen av ägandet av kommunernas elproduktion kommer skatten att jämna ut de effekter som höjningen av elpriset har på kommunernas ekonomi.

Utifrån beskattningsuppgifterna kan det bedömas att några tiotals företag har varit verksamma inom branschen för framställning av raffinerade oljeprodukter under de senaste åren. Det har inte funnits täckande information om fördelningen av dessa företags omsättning per bransch. Bland företagen har det dock inte identifierats sådana som med säkerhet skulle vara företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen på det sätt som avses i den föreslagna lagen, det vill säga företag av vars omsättning mer än 75 procent består av utvinning av råolja eller naturgas, framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja eller tillverkning av stenkolsprodukter. På basis av detta bedöms det att de skatteintäkter som flyter in från skatten på vinster inom sektorn för fossila bränslen är ringa.

5.2.2 Konsekvenser för företagen

Skatten på vinster inom elbranschen minskar som en engångsföreteelse de vinster som flyter in till elföretagen för skatteåret 2023. Skatten ska gälla företag vars vinster av elaffärsverksam-

heten för skatteåret 2023 är tillräckligt stora. En högre beskattning av företagen minskar i princip den förväntade avkastningen på nya investeringar och minskar företagens investeringsincitament. Eftersom den intäkt av elaffärsverksamheten som motsvarar den intäkt på tio procent som beräknats på det egna kapitalet ska vara skattefri och skatten på vinster endast ska gälla skatteåret 2023, bedöms skatten på vinster inom elbranschen dock inte ha någon betydande inverkan på de nya investeringarna i elproduktion. Det kan antas att gamla investeringsbeslut för sin del huvudsakligen har baserat sig på lägre prisförväntningar än de elpriser som har realiserats under den senaste tiden och skatten har således inte heller någon betydande inverkan på investeringsprojekt som inletts. Skattemodellen beaktar olika kapitalstrukturer, eftersom avkastningen på tio procent på eget kapital ska vara skattefri och kostnaden för främmande kapital, det vill säga räntorna, kan avdras från resultatet av elaffärsverksamheten. Eftersom skatten inte bedöms ha någon betydande inverkan på elproduktionsinvesteringarna, bedöms skatten inte heller ha någon betydande inverkan på den energiintensiva industrins konkurrenskraft.

Eftersom skatten på vinster inom sektorn för fossila bränslen ska gälla beskattning av ett högre resultat av näringsverksamhet än 2018—2021 och skatten endast gäller skatteåret 2023, bedöms också denna skatt ha liten inverkan på investeringarna.

Eftersom det är fråga om nya skatter ökar skatterna på vinster i någon mån de skattskyldigas administrativa börda, vilket bland annat består av deklaration och betalning av skatt samt insamling av de uppgifter som behövs för dessa. Eftersom de bolag som idkar elaffärsverksamhet är skyldiga att upprätta en särredovisad resultaträkning för elaffärsverksamhet och man vid vinstbeskattningen i stor utsträckning tillämpar samma principer som vid inkomstbeskattningen, uppskattas den administrativa bördan av vinstskatten inom elbranschen inte öka nämnvärt.

5.2.3 Konsekvenser för elpriset och slutförbrukarna av el

Skatten på vinster inom elbranschen bedöms inte ha någon betydande inverkan på utbudet av el eller partipriset på el, eftersom skatten medför att incitamenten för elproduktion finns kvar i och med att skatten baserar sig på de vinster från elaffärsverksamheten som överskrider intäktsgränsen på tio procent och i fråga om skattskyldiga i samfundsform är marginalskatten på vinsterna tillsammans med samfundsskatten högst 50 procent. Skatten kan uppmuntra kommunalt ägda elbolag att sälja el till sina kunder till ett lägre pris och på så sätt sänka deras elräkningar. Incitamenten för en ökad elförbrukning kunde ändå vara små för kunder med hög elförbrukning, eftersom en sänkning av elpriset skulle kunna leda till att dessa kunder inte längre omfattas av det direkta elstödet och elavdraget.

5.2.4 Konsekvenser för myndigheterna

Det är fråga om en ny skatt, som förutsätter att Skatteförvaltningen skapar nya slags processer, blanketter, anvisningar, styrning och övervakning samt byggande av ett nytt beskattningssystem i datatekniskt hänseende. Skatteförvaltningen uppskattar kostnaderna för informationssystem som hänför sig till skatten till nästan en halv miljon euro 2024. År 2024 uppgår personalkostnaderna till cirka 160 000 euro. Dessutom uppstår det vissa kostnader även under de följande åren.

6 Alternativa handlingsvägar

6.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Vid beredningen har man bedömt ett intäktstak enligt EU-förordningen. Genomförandet av ett intäktstak enligt EU-förordningen ansågs dock inbegripa problem som det inte bedömdes vara

möjligt att lösa inom en kort beredningstid. Det skulle vara mycket svårt att på ett tillförlitligt och administrativt enkelt sätt i modellen med intäktstak beakta i synnerhet de skyddsåtgärder som hänför sig till elproduktionen. Skyddsåtgärderna gäller ofta inte en viss produktionsform, utan hela produktionen, av vilken endast en del omfattas av intäktstaket och skyddsnivåerna varierar också med tiden. Enligt en statisk bedömning innebär tillämpningen av ett intäktstak för tiden mellan december 2022 och juni 2023 uppskattningsvis cirka 0,2—0,9 miljarder euro, om i genomsnitt cirka 65 procent av produktionen hade skyddats till mindre än 180 euro per megawattimme och det genomsnittliga månatliga elpriset på dagen före-marknaden hade varierat mellan 100 och 350 euro per megawattimme. I verkligheten kunde företagen ändå ha undvikit ett intäktstak genom att höja sin skyddsnivå eller genom att ingå elavtal för en längre tid än den tid under vilken intäktstaket tillämpas och på så sätt senarelägga den ekonomiska nyttan, vilket inte motsvarar det nationella målet och målet enligt EU-förordningen att minska elproducenternas ökade vinster. Tillämpningen av intäktstaket ansågs också vara förenad med en risk för att den kan ha oförutsedda effekter på elmarknaden och i värsta fall leda till att utbudet av el minskar och brist på el, eftersom de inkomster som överstiger 180 euro skärs ned med minst 90 procent i fråga om den produktion som omfattas av intäktstaket. Detta kan höja priset på el, varmed tillämpningen också strider mot EU-förordningens egentliga mål att dämpa de problem som det stigande elpriset medför.

Vid beredningen har man även övervägt alternativet att en skatt på vinster för bolag som är verksamma på elmarknaden ska utformas på samma sätt som solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen för företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen så att skatten i stället för resultatet av elaffärsverksamheten gäller resultatet av hela näringsverksamheten. Sättet att beräkna skatteunderlaget sammanfaller då med det föreslagna skatteunderlaget för företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen. Det är fråga om ett beräkningssätt som är enklare och mer schematiskt än den föreslagna skatten på resultatet av elaffärsverksamheten och som i stor utsträckning baserar sig på befintliga uppgifter om inkomstbeskattningen som också annars ska rapporteras.

Det schematiska skatteunderlag som beräknas utifrån resultatet av ett bolags hela näringsverksamhet ska i vissa fall också gälla andra vinster än enbart de vinster som produktionen eller försäljningen av el genererar. En sådan situation kan uppkomma till exempel i bolag där elaffärsverksamheten utgör endast en del av affärsverksamheten. I en modell av denna typ gäller skatten således mer slumpmässigt de vinster som uppkommit i elaffärsverksamheten och kan behandla olika aktörer ojämnt beroende på bland annat hur elaffärsverksamheterna har ordnats inom en koncern och en hur stor andel elaffärsverksamheterna utgör av koncernens och företagets hela affärsverksamhet. I en situation där ett företag förutom elproduktion och elförsäljning också bedriver elnätsverksamhet, kan en skatt som grundar sig på hela företagets resultat även gälla resultatet av elnätsverksamheten. Vid beredningen har det bedömts att detta medför ett tryck på till exempel höjningar av överföringsavgifterna för el. Av de orsaker som beskrivs ovan har man inte stannat för att föreslå denna modell.

Vid beredningen har man dessutom övervägt ett med solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen överensstämmande tillvägagångssätt för att fastställa den beskattningsbara vinsten inom elaffärsverksamheten. Solidaritetsbidraget enligt EU-förordningen gäller i fråga om den beskattningsbara vinsten den del som överstiger den genomsnittliga vinsten 2018—2021 med 20 procent. En central utmaning med en modell som baserar sig på jämförelse av beskattningsbara resultat har bedömts vara att beräkningssättet inte beaktar de förändringar som skett i företagets verksamhet. De beskattningsbara resultaten för de bolag som är verksamma på elmarknaden kan ha ökat eller minskat jämfört med resultaten för jämförelseåren 2018—2021 helt oberoende av om ett bolag nu får eller inte får ett högre pris för den el bolaget säljer. Till exempel en

elproducents vinst kan ha ökat betydligt till följd av företagsarrangemang (fusion) eller ibruktagnande av ett nytt kraftverk. Vinsten kan dock också ha minskat till följd av inskränkningar i verksamheten eller företagsarrangemang (fission) även i sådana fall då ett företag drar nytta av de höga elpriserna och får övervinst på sin nuvarande verksamhet. Fastställande av övervinst som grundar sig på en jämförelse av beskattningsbara resultat kan vara problematiskt också om det är fråga om ett nytt bolag, varvid bolaget inte nödvändigtvis har någon beskattningsbar inkomst som kan utgöra grund för jämförelsen. Dessutom måste det avgöras hur den beskattningsbara vinsten ska fastställas i fråga om bolag som har inlett sin verksamhet efter 2018. Av ovan nämnda skäl har man i förslaget inte stannat för en jämförelse av resultaten mellan åren, utan utgångspunkten är vinsterna för skatteåret 2023 och en årlig intäkt på eget kapital som möjliggör en skattefri intäkt som motsvarar kapitalkostnaden för elaffärsverksamheten, såsom investeringar som genomförs under 2023.

Vid beredningen har man som ett alternativ också övervägt att skattenivån ska fastställas i efterhand i enlighet med den formel som anges ovan utifrån det faktiska elpriset för tiden december 2022—juni 2023. Genom detta förfarande säkerställs det att den föreslagna skatten minskar inkomsterna efter skatt lika mycket som intäktstaket hade skurit ned det. Förfarandet avviker från den allmänna utgångspunkten i beskattningen, enligt vilken de skattskyldiga på förhand känner till skattenivån. Därför har man inte stannat för att föreslå detta alternativ.

6.2 Handlingsmodeller som tillämpats eller som planeras i andra medlemsstater

6.2.1 Intäktstak

Regleringen av intäktstaket enligt EU-förordningen ger medlemsstaterna spelrum när det gäller genomförandet. Genom ett beslut av en medlemsstat får produktionsenheter, hybridanläggningar och balansmarknader på mindre än en megawatt undantas från tillämpningsområdet för intäktstaket. Dessutom är nationella krisåtgärder som är strängare än det egentliga intäktstaket enligt artikel 6 i EU-förordningen möjliga för att samla intäktsöverskott på elmarknaden.

Största delen av medlemsstaterna genomför intäktstaket i någon form. Italien var en av de första medlemsstaterna som fastställde ett nationellt intäktstak. För förnybar energiproduktion fastställdes ett tak på 56—75 euro per megawattimme beroende på produktionsanläggningens läge och det har varit i kraft sedan januari 2022. Estland och Lettland har för sin del meddelat att de inte samlar in intäkter enligt intäktstaket. De räknar ut avkastningen men anser att artikel 10 i förordningen gör det möjligt för företagen att investera i förnybara former av energiproduktion.

Danmark

Det danska intäktstaket har utformats så att det blir så enkelt som möjligt att genomföra och det nationella spelrummet har utnyttjats fullt ut. Intäktstaket gäller produktionsanläggningar med en bränsleeffekt på mer än 1 megawatt som avses i förordningen och där endast 90 procent av den inkomst som överskrider 180 euro per megawattimme skärs ned. För elproduktion som använder biomassa och olja som bränsle har det dessutom fastställts ett dynamiskt pristak som baserar sig på rörliga kostnader. I den danska modellen granskas intäktsöverskott som ett medeltal för en månad. Aktörerna rapporterar själva om sina intäktsöverskott. Intäktstaket har fastställts för den 1 december 2022—30 juni 2023 på det sätt som förutsätts i EU-förordningen. Den 25 november 2022 har energibolagen informerats om modellen med ett intäktstak, så aktörerna har känt till modellen innan dess ikraftträdande. Intäktstaket beräknas inbringa 400 miljoner danska kronor, det vill säga drygt 50 miljoner euro.

Sverige

Sveriges modell med ett intäktstak är under beredning och avses vara i kraft den 1 mars—30 juni 2023. I den svenska modellen har man i huvudsak utnyttjat samma undantag som i Danmark, men det finns vissa skillnader mellan modellerna. Enligt den svenska modellen omfattas till exempel balansmarknaderna inte av bestämmelserna om pristak. Också intradagsmarknaden omfattas i själva verket av undantaget, eftersom man som prisreferens använder priset på dagen före-marknaden enligt vilket intäktsöverskottet bestäms. Den nordiska marknaden för reglerkraft har huvudsakligen reglerbara resurser i Sverige och Norge, varvid undantaget underlättar regleringen av systemet, och Danmarks annorlunda tillvägagångssätt har därför ingen större betydelse för verksamheten på marknaden. En annan skillnad jämfört med den danska modellen är granskningsperioden. På grund av den svenska modellens korta giltighetstid har man valt att granska intäktsöverskottet per timme för att åtminstone samla in någon inkomst med intäktstaket. Även med denna modell beräknas inflödet av intäkter stanna på 280 miljoner kronor, det vill säga 25 miljoner euro.

Norge

Norge omfattas inte direkt av den EU-förordning som reglerar intäktstaket. I Norge har man på inspiration av EU-förordningens reglering om intäktstak beslutat om en tilläggsskatt på elproduktionen. Av de elproducenter som omfattas av skatten tas det ut 70 øre, det vill säga cirka sju cent per kilowattimme, i skatt på det överstigande elpriset. Skatten gäller från och med den 28 september 2022. Till att börja med gäller skatten endast vattenkraft med en nominell effekt på minst 10 megawatt. Från ingången av 2023 utvidgas skatten till att omfatta vattenkraftverk med en effekt på mer än en megawatt samt tillståndspliktig vindkraftsproduktion. När det gäller vindkraft omfattas anläggningar som är skyldiga att betala skatt på den landbaserade vindkraften av tillämpningsområdet. Utgångspunkten är att inkomsterna från elproduktionen beräknas på basis av utfallet och att granskningsperioden är en timme. Också skydd och långa avtal beaktas när marknadsintäkterna bestäms.

Tyskland

Modellen med ett intäktstak i Tyskland är en av de mest detaljerade bestämmelserna om intäktstak. Olika intäktstak har fastställts för olika produktionstyper beroende på produktionstypens kostnadsstruktur. Intäktsöverskottet skärs ned med 90 procent på samma sätt som i modellerna i Danmark och Sverige. Tysklands balansmarknad omfattas indirekt av undantaget, eftersom man som prisreferens använder auktionspriset på dagen före-marknaden. Åtgärderna för att skydda elpriset beaktas på olika sätt i Tyskland före och efter den 1 november 2022. Målet har varit att undvika konstgjorda skyddsåtgärder som syftar till att kringgå pristaket. Den tyska regleringen gäller den 1 december 2022—30 juni 2023 och lagstiftningen ger möjlighet att fortsätta tillämpa intäktstaket fram till slutet av april 2024.

6.2.2 Solidaritetsbidrag

Det har inte funnits tillgång till täckande information om de lagstiftningsåtgärder som är under beredning i andra medlemsstater när det gäller solidaritetsbidraget. En stor del av medlemsstaterna har för avsikt att i stor utsträckning genomföra solidaritetsbidraget i enlighet med de minimikrav som ställs i EU-förordningen. I en del medlemsstater genomförs solidaritetsbidraget i praktiken genom en extra skatt på energibolagens överstora vinster. I en del medlemsstater skulle solidaritetsbidraget eller skatten gälla både år 2022 och år 2023, i en del medlemsstater bara någongera. Det kan också finnas planer på mer långsiktiga åtgärder i medlemsstaterna. Till

exempel på Irland är avsikten att solidaritetsskatten ska gälla 2023—2024, liksom också Nederländernas nationella tilläggsskatt i fråga om överstora vinster vid försäljning av naturgas. Dessutom kan en del medlemsstater ha andra nationella instrument som kompletterar det solidaritetsbidrag som avses i förordningen. Nedan följer en kort presentation av den planerade lagstiftningen från några jämförelseländer.

Sverige

Sveriges regering har den 3 november 2022 lämnat ett förslag till nationellt genomförande av solidaritetsbidraget i enlighet med EU-förordningen. I propositionen föreslås en extra skatt för vissa företag på vinster som uppkommit 2023. Tillämpningsområdet för skatten ska omfatta svenska juridiska personer och utländska juridiska personers fasta driftställen, där minst 75 procent av nettoomsättningen kommer från utvinning av råpetroleum, naturgas eller kol, petroleumraffinering eller tillverkning av stenkolsprodukter. Skatten föreslås vara 33 procent och i enlighet med EU-förordningen ska skatteunderlaget omfatta den del av det beskattningsbara resultatet för skatteåret 2023 som överstiger 120 procent av det skattemässiga resultatet för åren 2017—2021. Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för skatteintäkterna.

Tyskland

Också i Tyskland är avsikten att i den nationella lagstiftningen i stor utsträckning genomföra solidaritetsbidraget i enlighet med EU-förordningen. Lagstiftningsprocessen har ändå inte hunnit avslutas än. Parlamentets underhus godkände lagförslaget den 15 december 2022, men också förbundsrådet måste godkänna det. Skatt ska tas ut för åren 2022 och 2023 och skatteprocenten ska vara 33. Skatten ska grunda sig på olje- och gasbolagens beskattningsbara överstora vinster, det vill säga vinster som överstiger 20 procent av den genomsnittliga tillväxten under de fyra föregående åren. Skatten är inte avdragsgill utgift för näringsverksamhet. I Tyskland beräknas skatten inbringa sammanlagt cirka 1–3 miljarder euro vartdera året.

Frankrike

Frankrike genomför solidaritetsbidraget i enlighet med förordningen i sin nationella lagstiftning endast för 2022. Solidaritetsbidraget ska beräknas på basis av beskattningsbara vinster från energi- och utvinningsverksamheten 2022 om dessa vinster har ökat med mer än 20 procent jämfört med medeltalet för de fyra föregående åren. Även i Frankrike ska solidaritetsbidraget vara 33 procent.

Nederländerna

I Nederländerna är avsikten att genomföra solidaritetsbidraget för 2022 i enlighet med villkoren i EU-förordningen. Skatten på överstora vinster gäller produktionen av råolja och naturgas och sektorn för raffinering av kol och råolja. Också i Nederländerna är skattenivån 33 procent. Dessutom har den nederländska regeringen föreslagit att ett separat nationellt instrument ska tas i bruk för åren 2023 och 2024 i fråga om överstora vinster från försäljning av naturgas, vilka ska beskattas enligt en skattesats på 65 procent om priset på den sålda naturgasen har överskridit 0,5 euro per kubikmeter. Den part som har rätt att ta och sälja naturgas ska ansvara för skatten. Dessutom ska skatten omfatta ren vinst från skyddsåtgärder, såsom kontrakt avseende prisdifferenser.

Italien

I Italien har man redan under tiden mellan den 1 oktober 2021 och den 30 april 2022 tagit ut en tillfällig solidaritetsskatt på 25 procent (contributo solidaristico straordinario) som gäller överstora vinster inom energisektorn 2022. Man har varit tvungen att betala skatt på vinster som överstiger fem miljoner euro, och denna skatt har inte varit avdragsgill vid företagsbeskattningen (IRES) eller vid beskattningen av regionala produktionsrelaterade aktiviteter (IRAP). I samband med budgetförslagen för 2023 ska den tidigare solidaritetsskatten ändras bland annat så att skattenivån höjs till 35 procent.

7 Remissvar

Det lämnades under remissbehandlingen in 60 utlåtanden om utkastet till proposition. Utlåtande om regeringens proposition har lämnats av arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering, professor Kalle Määttä, professor Juha Lindgren, professor Jaakko Ossa, VSV-Energia Oy, Näringslivets forskningsinstitut Etna, Vihreä Älyenergia Oy, Finlands Advokatförbund, justitiekanslern, Alva-yhtiöt Oy, Keskusosuuskunta Oulun Seudun Sähkö, Vatajankoski Oy, Kymppivoima Oy, Företagarna i Finland rf, Energianvändare i Finland rf, Kokkolan Energia Oy, Finlands Närenergiförbund rf, Fortum Abp, Ilmatar Energy Oy, Geologiska forskningscentralen, Lokalkraft rf, Skattebetalarnas Centralförbund rf, Finsk Energiindustri rf, Konkurrens- och konsumentverket, Finlands Kommunförbund rf, Helen Ab, Finska Vindkraftföreningen r.f., Konsumentförbundet rf, Skogsindustrin rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Skatteförvaltningen, Energiakaupungit ry, Vanda Energi Ab, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Kemijoki Oy, Oomi Oy, Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT, Lumituuli Oy, Vasa Elektriska Ab, Suomen Veroasiantuntijat ry, Finlands näringsliv rf, Centralhandelskammaren, Taaleri Energia Oy, Finnwatch ry, Savon Voima Oyj, Bioenergi rf, Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto kuntayhtymä, UPM, Väre Oy, Kemiindustrin KI rf, Stop autoilijoiden kuritukselle kansanliike, Lappeenrannan Energia Oy samt fem enskilda medborgare.

I största delen av utlåtandena förhöll man sig kritisk till den föreslagna skatten, även om man också i vissa kritiska utlåtanden visade förståelse för att det finns behov av reglering i den nuvarande situationen och med beaktande av den bakomliggande EU-förordningen. I andra utlåtanden förhöll man sig mer positivt till skatten. Det ansågs i enskilda utlåtanden att det hade varit en bättre lösning än den föreslagna skatten på vinster att i större utsträckning införa ett intäkttak i enlighet med EU-förordningen. I andra utlåtanden betraktades dock beskattningen av vinster som en bättre modell än ett intäkttak. Det betonades allmänt i utlåtandena att den föreslagna skatten på vinster bör vara tillfällig.

Den föreslagna modellen och den bakomliggande EU-förordningen kritiserades allmänt för att man genom dem inte försöker reagera på de grundläggande orsakerna till att elpriset stiger, det vill säga en för liten produktionskapacitet. I flera utlåtanden ansågs det att beskattningen av företagets intäkter innebär minskade tillgångar för de investeringar som den gröna omställningen och en ökad självförsörjningsgrad i fråga om el förutsätter. Det ansågs i utlåtandena dock också att de tidigare investeringsbesluten har baserat sig på lägre prisförväntningar än de nu realiserade priserna och skatten gäller endast ett år, och att konsekvenserna för investeringarna därför blir små. I utlåtandena fäste man uppmärksamhet också vid Finlands internationella konkurrenskraft i en situation där till exempel Sverige avser införa ett intäkttak för en kortare tid, det vill säga den 1 mars–30 juni 2023, än vad EU-förordningen förutsätter.

När det gäller detaljerna i den föreslagna skatten på vinster lyftes i remissvaren fram särskilt att intäktsgränsen på fem procent bör sänkas, att skatten omfattar en längre tid än intäkttaket enligt EU-förordningen, att skatten bör gälla dem som enbart säljer el, att förluster bör beaktas, att skatten bör begränsas till resultatet av elaffärsverksamheten och att koncernsituationer bör beaktas.

En intäkt på fem procent beräknad på det egna kapitalet i elaffärsverksamheten ansågs i utlåtandena vara problematisk. Den ansågs vara otillräcklig för att beskriva intäktskravet inom branschen. Dessutom riktade man i utlåtandena kritik mot att intäkten beräknas endast på det egna kapitalet och inte också på främmande kapital. Detta ansågs behandla bolag ojämnt beroende på deras kapitalstruktur. I några utlåtanden ansågs det dessutom att beräkningssättet inte på behörigt sätt beaktar till exempel Mankala-delägare i fråga om vilka tillgångarna finns i Mankala-bolaget, medan vinsterna flyter in till den delägare som säljer el till marknaden.

I flera utlåtanden fäste man uppmärksamhet vid att den skatt på vinster som tas ut för skatteåret omfattar en längre tid än intäktskravet enligt förordningen. Det föreslogs i utlåtandena bland annat att skatten ska begränsas till tiden den 1 januari–30 juni 2023, att skattesatsen ska sänkas, eftersom skatten tas ut för en längre tid, eller att endast en proportionell del på sju tolfjedelar av hela årets resultat ska omfattas av skatten.

I utlåtandena förhöll man sig också negativt till att skatten gäller inte bara elproducenter utan också elförsäljare. Särskilt när det gäller elförsäljare påpekades det i utlåtandena att de ofta inte på något sätt har dragit nytta av de höga elpriserna utan tvärtom, att det nuvarande marknadsläget har ökat riskerna i anslutning till deras affärsverksamhet och drivit bort detaljförsäljare från marknaden. I utlåtandena ansågs det också att den intäkt som ska beräknas på beloppet av det egna kapitalet diskriminerar elförsäljare vars kapital som är bundet i verksamheten vanligen är mindre. Det föreslogs i flera utlåtanden att sådana detaljförsäljare av el som inte har egen produktion eller ägarintressen i elproducenter inte ska omfattas av skatten.

Det ansågs också vara ett problem att förlustutjämning inte beaktas i skatteunderlaget. I utlåtandena ansågs det dessutom att i en situation där resultatet av elaffärsverksamheten överstiger företagets hela resultat av näringsverksamheten medan den övriga verksamheten uppvisar förlust, bör grunden för skattebeloppet vara högst resultatet av näringsverksamheten.

Att skatten begränsas till elaffärsverksamhet ansågs i utlåtandena vara motiverat. Det ansågs dock särskilt i anslutning till användningen av särredovisade bokslut för elaffärsverksamheten att det innebär en utmaning att boksluten i fråga inte ursprungligen är avsedda som grund för beskattningen. Särskilt i fråga om kraftvärmeproduktionen har bokföringspraxis kunnat variera.

När det gäller koncernsituationer lyftes två situationer fram i remissvaren. Den första situationen gäller koncerner där verksamheterna för detaljförsäljning av el och produktionsverksamheterna finns i separata bolag. Enligt utlåtandena har det i dessa strukturer kunnat uppkomma en situation där försäljningsbolaget uppvisar förlust och produktionsbolaget uppvisar vinst. I utlåtandena kritiserade man att dessa resultat inte kan utjämnas med koncernbidrag. Den andra situationen gäller i synnerhet koncerner som bedriver industriverksamhet och där produktionsverksamheten har åtskilts till ett eget bolag. I utlåtandena ansågs det viktigt att skatten på vinster i dessa situationer endast gäller en situation där en koncern säljer mer el till marknaden än vad som förbrukas i dess egen affärsverksamhet.

Det betonades i utlåtandena också att det ännu bör analyseras närmare om förslaget är förenligt med EU-förordningen och att också förslagets förhållande till grundlagen bör analyseras. I flera utlåtanden föreslogs det dessutom att propositionen ska preciseras vad gäller vissa frågor av teknisk natur och förtydligas vad gäller både paragraferna och motiveringen. Ålands landskapsregering ansåg att den föreslagna skatten är en näringskatt i fråga om vilken landskapet har lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

Det som har lyfts fram under remissbehandlingen har beaktats i propositionen. Intäktsprocenten på eget kapital har höjts från fem till tio. Dessutom har begränsningen som gäller rätten att dra

av räntor slopats. Detaljförsäljare av el omfattas under vissa förutsättningar inte av skattskyldigheten. Koncernsituationer har beaktats i skatteunderlaget så att inkomster och förluster i elaffärsverksamheten kan utjämnas mellan de företag som omfattas av skatten och så att skatten gäller endast el som har sålts utanför en koncern. I propositionen har det tagits in en bedömning av förslagens förhållande till EU-förordningen och grundlagen. Dessutom har de föreslagna bestämmelserna och specialmotiveringen liksom konsekvensbedömningarna preciserats utifrån remissvaren.

8 Specialmotivering

8.1 Lagen om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen fastställs lagens allmänna tillämpningsområde. Skatterna utgör i sak sådana skatter som ska betalas utöver den ordinarie inkomstskatten och som grundar sig på vinsterna för företag som är verksamma inom elbranschen och företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen, även om grunderna för beräkningen av skatten på vinster till vissa delar avviker från det normala skatteunderlaget för inkomstbeskattningen. Skatterna på vinster ska vara tillfälliga och av engångsnatur. Skatterna ska betalas till staten.

2 §. Skatteår. Enligt paragrafen sammanfaller skatteåret för skatterna med skatteåret för inkomstbeskattningen.

2 kap. Skyldighet att betala skatt på vinster inom elbranschen samt skattens belopp

3 §. Skattskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om de aktörer som är skattskyldiga och som ska betala skatt på vinster inom elbranschen.

Enligt 1 mom. gäller skattskyldigheten sådana företag som är verksamma på elmarknaden och som bedriver i elmarknadslagen avsedd övrig elaffärsverksamhet än elnätsverksamhet. Skatten gäller sådana företag som inte omfattas av skatten på vinster för företag inom sektorn för fossila bränslen. Den terminologi som används i denna proposition är dock inte helt enhetlig med den terminologi som används i elmarknadslagen. I elmarknadslagen omfattar begreppet elaffärsverksamhet både elnätsverksamhet och övrig elaffärsverksamhet, med vilken avses leverans och produktion av el. Med tanke på lagens och denna propositions läsbarhet används i denna proposition och i den föreslagna lagen termen elaffärsverksamhet i stället för termen övrig elaffärsverksamhet (eller övrig elaffärsverksamhet än elnätsverksamhet). Med den i förslaget använda termen elaffärsverksamhet avses dock alltså detsamma som med den övriga elaffärsverksamhet som avses i 12 kap. i elmarknadslagen.

Med elaffärsverksamhet avses således elleverans och elproduktion. När det gäller begreppet elleverans hänvisas det till definitionen i 3 § 11 punkten i elmarknadslagen och när det gäller elproduktion till definitionen i 13 punkten i samma paragraf. Med elleverans avses försäljning av el för förbrukning eller återförsäljning.

Enligt paragrafen förutsätter skattskyldigheten även att ett företag som bedriver elproduktion eller elleverans är verksamt på elmarknaden. Huruvida detta krav uppfylls ska bedömas per företag och inte per koncern. I praktiken förutsätter detta att företaget säljer el på elmarknaden. Skattskyldigheten gäller således företag som säljer den el som de har producerat antingen på partimarknaden, genom bilaterala avtal eller direkt till slutförbrukare liksom företag som säljer

den el som de har köpt på partimarknaden eller genom bilaterala avtal vidare till antingen partimarknaden eller slutförbrukare. Skattskyldigheten gäller inte ett företag som producerar el, om företagets hela elproduktion används i företagets egen affärsverksamhet utan att el säljs utanför företaget.

Ett företag som bedriver elaffärsverksamhet är skattskyldigt, om företagets omsättning för elaffärsverksamheten är minst 10 procent av företagets hela omsättning eller företagets omsättning för elaffärsverksamheten är minst 500 000 euro. Huruvida dessa gränser uppnås ska bedömas separat för det skatteår som tillämpas. Begränsningarna motsvarar gränsvärdena för den affärsverksamhet av ringa betydelse som inte omfattas av särredovisningsskyldigheten enligt elmarknadslagen.

I paragrafens 2 mom. konstateras det att med företag avses ett samfund, en sammanslutning eller en fysisk person som bedriver rörelse eller yrkesutövning som avses i näringskattelagen.

I 3 mom. föreskrivs det om skattskyldigheten för begränsat skattskyldiga företag, det vill säga paragrafen gäller i praktiken sådana utländska företag som inte har sin verkliga ledning i Finland. Ett begränsat skattskyldigt företag är skyldigt att betala skatt om det har ett fast driftställe i Finland för bedrivande av elaffärsverksamhet.

4 §. Skattefrihet för företag som bedriver detaljförsäljning av el. I paragrafen föreslås det bestämmelser om skattefrihet för företag som bedriver detaljförsäljning av el. Med detaljförsäljning av el avses i paragrafen leverans av el direkt till slutförbrukarna via en distributionsnätinnehavares distributionsnät. Tillämpningen av paragrafen förutsätter att företagets elaffärsverksamhet utgörs av detaljförsäljning av el. Företagets övriga affärsverksamhet inverkar således inte på bedömningen av om det är fråga om ett företag som bedriver detaljförsäljning utan företaget kan skaffa inkomster även från verksamhet vid sidan om som hänför sig till detaljförsäljningen, såsom tillhandahållandet av olika lösningar som förbättrar energieffektiviteten.

I 2 mom. anges ytterligare förutsättningar för skattefriheten. Enligt 1 punkten gäller skattefriheten inte sådana detaljförsäljare av el som också har egen elproduktion. Enligt 2 punkten gäller skattefriheten inte heller sådana detaljförsäljare av el som utgör en del av en koncern som bedriver elproduktion. Enligt 3 punkten gäller skattefriheten inte sådana detaljförsäljare av el som eller vars koncernföretag direkt eller indirekt är aktieägare i ett företag som bedriver elproduktion, och företaget på basis av detta aktieägarande får köpa el till ett pris som understiger marknadspriset. Bestämmelserna gäller således i synnerhet sådana situationer där en detaljförsäljare av el är aktieägare i en Mankala-struktur som bedriver elproduktion.

Paragrafens 3 mom. innehåller en definition av koncerngemenskap. Företag är i koncerngemenskap med varandra, om det ena företaget utövar bestämmande inflytande över det andra företaget eller om en tredje part ensam eller tillsammans med närstående kretsar utövar bestämmande inflytande över bägge företagen på det sätt som avses i 31 § 4 mom. i lagen om beskattningsförfarande.

5 §. Skattens belopp. I paragrafen föreskrivs det om att beloppet av skatten på vinster inom elbranschen är 30 procent av det resultat av elaffärsverksamheten som överstiger en årlig intäkt på 10 procent som beräknats på det justerade egna kapitalet i elaffärsverksamheten. Närmare bestämmelser om beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten finns i 5 § och bestämmelser om beräkningen av det justerade egna kapitalet i 12 §. Om det egna kapitalet är negativt, ska som beloppet av det egna kapitalet användas noll euro.

6 §. Beräkning av resultatet av elaffärsverksamheten. I paragrafen föreskrivs det om beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten. Liksom det beskrivs närmare ovan är de bolag som bedriver elaffärsverksamhet i princip skyldiga att särredovisa sin elaffärsverksamhet och sin eventuella övriga verksamhet och eventuella elnätverksamhet och att upprätta en resultaträkning och balansräkning i enlighet med bestämmelserna i bokföringslagen (1336/1997) för de elaffärsverksamheter som ska särredovisas. Elmarknadslagen och förordningen om särredovisning som utfärdats med stöd av den innehåller mer detaljerade bestämmelser om särredovisningsskyldighetens innehåll samt om hänförande av inkomster, utgifter, tillgångar och skulder till olika verksamheter.

Utgångspunkten för beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten är i enlighet med bestämmelserna i elmarknadslagen en särredovisad resultaträkning för övrig elaffärsverksamhet än elnätverksamhet. På basis av uppgifterna i den särredovisade resultaträkningen och balansräkningen ska för elaffärsverksamheten beräknas resultatet av elaffärsverksamheten med tillämpning av de bestämmelser om beräkning som finns i näringskattelagen. Som kostnader för elaffärsverksamheten kan således beaktas utgifter som direkt hänför sig till förvärvandet av inkomster av elaffärsverksamheten, såsom kostnader för elproduktion eller elanskaffning. Även rabatter och gottgörelser som getts kunder ska betraktas som utgifter för elaffärsverksamheten, varvid de är avdragsgilla i enlighet med de allmänna principerna enligt näringskattelagen.

Sådana utgifter som hänför sig till både förvärvandet av inkomster av elaffärsverksamheten och inkomster av övrig affärsverksamhet liksom så kallade allmänna kostnader, som inte uttryckligen hänför sig till förvärvandet av en viss eller vissa inkomster utan mer allmänt till hela företagets verksamhet, ska fördelas mellan de olika verksamheterna på det mest ändamålsenliga sättet.

I paragrafens 1 mom. konstateras det att resultatet av elaffärsverksamheten är skillnaden mellan de skattepliktiga inkomster och avdragsgilla utgifter som hänför sig till elaffärsverksamheten och som periodiserats till skatteåret samt övriga avdrag. Det är fråga om ett resultat av näringsverksamheten som beräknats i enlighet med 3 § i näringskattelagen, dock så att resultatet beräknas endast för elaffärsverksamheten. I resultatet ska således koncernbidrag eller förlustutjämnning inte beaktas. I resultatet ska inte heller beaktas tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om att vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten ska skatteplikten för inkomsterna och rätten att dra av utgifterna samt övriga poster bestämmas i enlighet med principerna i näringskattelagen och om att bestämmelserna i den lagen ska tillämpas också vid periodiseringen. Vid beräkningen av avskrivningar ska också höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra därmed jämförbara lösa anläggningstillgångar beaktas. I enlighet med paragrafens 3 mom. tillämpas vid beräkningen av resultatet dock inte de bestämmelser om avdragsgilla räntor som finns i 18 a § i näringskattelagen.

7 §. Periodisering av utgifterna för elaffärsverksamheten. I paragrafen föreskrivs det om bestämmande av utgiftsrestavskrivningarna för elaffärsverksamhetens lösa anläggningstillgångar och även mer allmänt om periodisering av utgifter.

I 1 mom. föreskrivs det om utgiftsrestavskrivningar. I princip ska hänförandet av utgiftsresten och utgiftsrestavskrivningarna till elaffärsverksamheten genomföras så att den uppkomna utgiftsresten så noggrant som möjligt motsvarar den utgiftsrest som finns vid skatteperiodens början, om utgiftsresten redan från början har beräknats separat i fråga om elaffärsverksamhetens anläggningstillgångar. Eftersom det dock kan innebära en utmaning att beräkna utgiftsresterna

och därigenom utgiftsrestavskrivningarna på detta sätt, föreskrivs det i paragrafen om fördelningen av utgiftsrestavskrivningarna enligt en schematisk grund. Fördelningen ska ske i förhållandet till de avskrivningar som i bokföringen gjorts för elaffärsverksamhetens lösa anläggningstillgångar och för hela företaget lösa anläggningstillgångar.

När man granskar tillgångsposter som används både för elaffärsverksamhet som omfattas av skatten och för övrig affärsverksamhet, är avskrivningarna avdragsgilla till den del som nyttigheten har använts för elaffärsverksamheten. Med tillgångsposter som används för elaffärsverksamhet avses de tillgångsposter som helt eller delvis syns i balansräkningen för det separata bokslutet för elaffärsverksamheten. När det gäller skatten på vinster inom elbranschen motsvarar den skattemässiga behandlingen av avskrivningarna i praktiken en situation där ett bolag som bedriver näringsverksamhet har tillgångar som endast delvis används för förvärvande av inkomst.

I 2 mom. föreskrivs det mer allmänt om periodisering av utgifterna för beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten. I enlighet med momentets första mening ska utgiftsresterna för elaffärsverksamheten i fråga om avskrivningarna basera sig på utgiftsresterna i den ordinarie inkomstbeskattningen för föregående skatteår. Utöver detta ska skatteårets tillägg till utgiftsresterna beaktas också på motsvarande sätt som i den ordinarie inkomstbeskattningen av den skattskyldige. Enligt andra meningen i momentet ska periodiseringslösningarna vid beräkningen av skatten på vinster inom elbranschen vara enhetliga med den ordinarie inkomstbeskattningen för samma räkenskapsperiod. Detta innebär att det till exempel i fråga om avskrivningarnas belopp, olika aktiveringar och årskostnader inte kan förekomma avvikelser mellan den ordinarie inkomstbeskattningen och den tillfälliga skatten på vinster. Om beskattningen verkställs på detta sätt blir den så enhetlig som möjligt när det gäller båda beskattningarna.

8 §. Den skattskyldiges andra ringa affärsverksamhet. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om hur annan ringa affärsverksamhet i ett företag som bedriver elaffärsverksamhet inverkar på beräkningen av skatteunderlaget för den föreslagna skatten på vinster. Såsom det beskrivs närmare ovan i denna proposition gäller särredovisningen av verksamheter enligt elmarknadslagen inte affärsverksamheter av ringa betydelse. Eftersom syftet med den föreslagna skatten är att den på ett så okomplicerat sätt som möjligt ska gälla den verksamhet som den skattskyldige enligt elmarknadslagen är skyldig att särredovisa, föreslås det i paragrafen att när den skattskyldige har annan ringa affärsverksamhet, ska denna affärsverksamhet vid verkställandet av skatten på vinster inte särredovisas från resultatet av elaffärsverksamheten utan den övriga affärsverksamhetens intäkter och kostnader ska betraktas som en del av resultatet av elaffärsverksamheten.

En definition av annan ringa affärsverksamhet tas in i paragrafens 2 mom. och motsvarar begreppet övriga affärsverksamheter av ringa betydelse enligt 2 § 2 mom. i förordningen om särredovisning. Annan ringa affärsverksamhet är således affärsverksamhet vars omsättning är mindre än 10 procent av företaget totala omsättning och uppgår till mindre än 500 000 euro.

9 §. Situationer som gäller fasta driftställen. I paragrafen föreskrivs det om beräkning av beskattningsbar vinst i situationer där ett företag som omfattas av skattens tillämpningsområde har ett fast driftställe utomlands. Också många andra stater har infört eller har planerat att införa tillfälliga skatter som gäller elbolagens vinster. Om ett finskt företag som omfattas av skattens tillämpningsområde har ett fast driftställe, till exempel ett kraftverk, utomlands, har det fasta driftställets resultat kunnat bli föremål för en tillfällig skatteåtgärd i den stat där det fasta driftstället finns eller för intäktstaket enligt EU-förordningen. För att undvika dubbelbeskattning kan det anses motiverat att det fasta driftställets inkomster i detta fall inte ska omfattas av den föreslagna skatten. Det föreslås därför i paragrafen att den inkomst som ett fast driftställe har genererat inte ska beaktas i skatteunderlaget för den föreslagna skatten.

Enligt paragrafen ska de inkomster som ett fast driftställe har genererat inte beaktas som inkomster av elaffärsverksamheten vid beräkningen av beloppet av skatten på vinster. På motsvarande sätt får utgifter och räntor som hänför sig till ett fast driftställes inkomst inte dras av som kostnader för elaffärsverksamheten.

10 §. Intern elaffärsverksamhet. I paragrafen föreskrivs det om hur företags och koncerners interna elaffärsverksamheter inverkar på skatteunderlaget för skatten på vinster. Såsom det beskrivs ovan har i Finland inte bara företag som huvudsakligen bedriver elaffärsverksamhet utan också företag som bedriver industriverksamhet betydande elproduktion både direkt och via innehav i Mankala-bolag. Även sådana slutförbrukare av el som inte har egen elproduktion säljer dessutom i vissa situationer den el de har skaffat vidare på marknaden. Verksamhet för produktion eller försäljning av el kan bedrivas i ett företag som också förbrukar sådan el som det själv producerat eller säljer på marknaden, varvid egentlig försäljning av el utanför företaget inte sker. Förbrukningen av el inom ett företag kan dock tekniskt sett vara ordnad så att företaget säljer el via elbörsen och samtidigt skaffar el via elbörsen. Enligt tolkningspraxis i fråga om särredovisningsskyldigheten enligt 12 kap. i elmarknadslagen kan verksamhet av denna typ vara sådan verksamhet på elmarknaden och sådan elaffärsverksamhet som omfattas av särredovisningsskyldigheten enligt 12 kap. i den lagen. På motsvarande sätt är försäljning av i ett annat koncernbolag producerad el för förbrukning i affärsverksamheten i andra företag inom koncernen i princip sådan elaffärsverksamhet som särredovisningsskyldigheten gäller. I sådana fall kan försäljningsinkomsterna av den el som i sig förbrukats inom företaget eller koncernen ingå i företagets omsättning för elaffärsverksamheten, medan motsvarande anskaffningskostnader för el ingår i kostnaderna för företagets eller koncernbolagens övriga verksamheter. Syftet med den föreslagna skatten är att beskatta företags och koncerners vinster av elförsäljning till marknaden. Det föreskrivs därför i 10 § om att den vinst som ett företags eller en koncerns interna elaffärsverksamhet har genererat inte ska beaktas i skatteunderlaget för den föreslagna skatten på vinster.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska justering göras på resultatet av företagets elaffärsverksamhet. I 1 mom. fastställs det att justeringen förutsätter att inkomsterna av ett företags och en koncerns interna elaffärsverksamhet ingår i inkomsterna av företagets elaffärsverksamhet. Justeringen ska göras så att den interna elaffärsverksamhetens andel av resultatet av elaffärsverksamheten befrias från skatt. Bestämmelser om hur justeringen påverkar beräkningen av intäktsgränsen på 10 procent för elaffärsverksamheten finns i 12 §.

Paragrafens 2 mom. innehåller en definition av intern elaffärsverksamhet. Intern elaffärsverksamhet avser produktion eller leverans av el, där motsvarande el ska förbrukas i företagets eller samma koncerns övriga verksamheter. Dessa övriga verksamheter är företagets elnätverksamheter och övriga affärsverksamheter som inte ingår i det särredovisade bokslutet för elaffärsverksamheten samt motsvarande verksamheter i andra koncernföretag. Den interna elaffärsverksamheten omfattar också situationer där den el som förbrukas inom företaget eller koncernen tekniskt sett cirkulerar via elbörsen.

Enligt 3 mom. ska som den vinst som uppkommit genom ett företags interna elaffärsverksamhet betraktas den relativa andel av resultatet av företagets elaffärsverksamhet som motsvarar förhållandet mellan nettokostnaderna för elanskaffningen för övriga verksamheter i företaget eller andra koncernföretag och omsättningen för företagets elaffärsverksamhet. Med nettokostnader för elanskaffningen avses anskaffningspriset på el, i vilket de inkomster som eventuellt uppkommer till följd av prisskyddsåtgärder har beaktats. Om de nettokostnader för ett företags eller koncernföretags elanskaffning som ska beaktas vid beräkningen överstiger omsättningen för elaffärsverksamheten, är relationstalet dock högst 1 och justering kan inte leda till att det uppkommer ett förlustresultat.

I 4 och 5 mom. föreskrivs det om de förutsättningar under vilka kostnaderna för ett annat koncernföretags elanskaffning kan beaktas vid fastställandet av resultatet av den interna elaffärsverksamheten. I enlighet med 4 mom. förutsätter beaktandet av kostnaderna i princip att det mellan dessa företag har varit möjligt att i den ordinarie inkomstbeskattningen utjämna den beskattningsbara inkomsten med koncernbidrag. Enligt 4 mom. 1 punkten ska både företaget och företaget inom samma koncern vara aktiebolag eller andelslag. Enligt 4 mom. 2 punkten ska det mellan företagen finnas ett ägarintresse som avses i 3 § i koncernbidragslagen, det vill säga ett ägarintresse på minst 90 procent. Enligt 4 mom. 3 punkten ska företaget och koncernföretaget dessutom uppfylla de ytterligare förutsättningar för givande av koncernbidrag som anges i 7 § i koncernbidragslagen.

Syftet med 5 mom. är att förhindra möjligheten att samma kostnader för elanskaffning kan dras av flera gånger i skatteunderlaget för skatten på vinster. Enligt momentet ska kostnaderna för elanskaffningen för övriga verksamheter inom samma koncerns företag beaktas vid beräkningen av resultatet av företagets interna elaffärsverksamhet endast om kostnaderna inte har beaktats vid beräkningen av resultatet av koncernföretagets egna interna elaffärsverksamhet eller vid beräkningen av resultatet av den interna elaffärsverksamheten i ett annat företag inom samma koncern.

Exempel 1 (el som använts i företagets egen affärsverksamhet)

- Omsättningen för elaffärsverksamheten (inbegriper intern försäljning) 1 000 000 euro
- Nettokostnader för elanskaffningen för övriga verksamheter 500 000 euro
- Resultatet av elaffärsverksamheten 100 000 euro
- Skattefritt av resultatet av elaffärsverksamheten 50 000 euro (100 000 euro * 500 000 euro/1 000 000 euro)

11 §. Förlustutjämning inom koncerner. I paragrafen föreskrivs det om möjligheten att från resultatet av elaffärsverksamheten dra av förlustresultatet av ett annat koncernföretags elaffärsverksamhet. Avdraget ska göras på resultatet av elaffärsverksamheten innan intäkten på 10 procent beräknas. I 2 mom. föreskrivs det om de närmare förutsättningarna för att avdrag ska kunna göras. En förutsättning för att avdrag ska kunna göras är att både det företag som yrkar på avdrag och det koncernföretag som uppvisar förlust omfattas av skattskyldigheten för skatten på vinster inom elbranschen och att det inte är fråga om sådana detaljförsäljare av el som med stöd av 4 § har befriats från skyldigheten att betala skatt. Beaktande av ett förlustresultat är möjligt endast när det är fråga om sådana företag mellan vilka det är möjligt att ge koncernbidrag enligt koncernbidragslagen. Bestämmelser om dessa förutsättningar finns i 2 mom. 2—4 punkten och de motsvarar förutsättningarna för att kostnaderna för ett annat koncernbolags elanskaffning ska kunna beaktas vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten.

Enligt 3 mom. ska företaget i den skattedeklaration för skatten på vinster som lämnas in för skatteåret yrka på att ett förlustresultat ska dras av. I 4 mom. fastställs det att om flera företag yrkar på avdrag för förlustresultatet av ett och samma företags elaffärsverksamhet, ska förlustresultatet fördelas för att vid beskattningen av de företag som yrkat på avdrag dras av i förhållande till resultaten av deras elaffärsverksamhet. Eftersom avdragets slutliga belopp klarnar först när Skatteförvaltningen fastställer förlustresultatet av elaffärsverksamheten i ett företag som uppvisar förlust, fördelar Skatteförvaltningen den slutliga fastställda förlusten till de företag som yrkat på avdrag.

I 5 mom. föreskrivs det om beräkningen av förlusten i elaffärsverksamheten. Enligt momentet avses med förlust i elaffärsverksamheten det belopp varmed de sammanlagda beloppet av utgifterna för förvärvande eller bibehållande av inkomsten av elaffärsverksamheten och övriga avdragsgilla poster under skatteåret överstiger det sammanlagda beloppet av de skattepliktiga inkomsterna av elaffärsverksamheten.

12 §. *Det justerade egna kapitalet i elaffärsverksamheten.* I paragrafen föreskrivs det om beräkningen av det justerade egna kapitalet i företagens elaffärsverksamhet. Det justerade egna kapitalet i elaffärsverksamheten ska beräknas på företagens egna kapitalbelopp enligt den särredovisade balansräkningen för elaffärsverksamheten under det år som föregår skatteåret. Från detta belopp ska dras av det egna kapital som är bundet i det fasta driftställets verksamhet samt den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet. Med eget kapital som är bundet i det fasta driftstället avses enligt 2 mom. skillnaden mellan det fasta driftställets tillgångar och skulder som ingår i samma balansräkning.

Enligt 3 mom. ska den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet i elaffärsverksamheten beräknas med tillämpning av samma relationstal som vid beräkningen av den interna elaffärsverksamhetens andel av hela företagens resultat av elaffärsverksamheten. Den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet är således den relativa andel av eget kapital i elaffärsverksamheten som motsvarar förhållandet mellan omsättningen för företagens elaffärsverksamhet och de nettokostnader för elanskaffningen för företaget och företag inom samma koncern som beaktats vid beräkningen av justeringen av den interna elaffärsverksamheten.

Exempel 2 (el som använts i företagens egen affärsverksamhet)

- Omsättningen för elaffärsverksamheten (inbegriper intern försäljning) 1 000 000 euro
- Nettokostnader för elanskaffningen för övriga verksamheter 500 000 euro
- Resultatet av elaffärsverksamheten 100 000 euro
- Eget kapital enligt den särredovisade balansräkningen för elaffärsverksamheten 100 000 euro
- Den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet i elaffärsverksamheten 50 000 euro (100 000 euro * 500 000 euro/1 000 000 euro).

3 kap. *Skyldighet att betala skatt på vinster inom sektorn för fossila bränslen samt skattens belopp*

13 §. *Skattskyldighet.* I paragrafen föreskrivs det om skattskyldighet för företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen. Skattskyldigheten gäller de företag som enligt EU-förordningen är skyldiga att betala solidaritetsbidrag. Enligt EU-förordningen gäller skyldigheten att betala solidaritetsbidrag unionsföretag och fasta driftställen med verksamhet inom råpetroleum-, naturgas-, kol- och raffinaderisektorerna. Enligt artikel 2 i den förordningen avses i förordningen med 'unionsföretag och fasta driftställen med verksamhet inom råpetroleum-, naturgas-, kol- och raffinaderisektorerna' unionsföretag eller fasta driftställen som genererar minst 75 procent av sin omsättning från ekonomisk verksamhet inom utvinning, gruvdrift, raffinering av olja eller tillverkning av stenkolsprodukter, enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1893/2006. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1893/2006, som det hänvisas till i EU-förordningen, gäller näringsgrensindelningen av företag. I EU-förordningen beskrivs det dock inte närmare vilka av näringsgrenarna enligt näringsgrensindelningen som solidaritetsbidraget enligt förordningen gäller.

Vid beredningen har man bedömt att relevanta av Statistikcentralens näringsgrensindelning är näringsgrenarna 06100 Utvinning av råpetroleum, 06200 Utvinning av naturgas, 19100 Tillverkning av stenkolsprodukter och 19200 Petroleumraffinering. Således omfattas till exempel framställning av biobränslen inte av tillämpningsområdet för EU-förordningen eller den föreslagna skatten på vinster. Statistikcentralens näringsgren 19100 Tillverkning av stenkolsprodukter omfattar dock också tillverkning av andra produkter än stenkolsprodukter. Näringsgren 19200 Petroleumraffinering är på motsvarande sätt mer omfattande än enbart raffinering av råoljeprodukter, eftersom den också omfattar till exempel tillverkning av torvbriketter samt tillverkning av oljebaserade smörjoljor och smörjfetter, även med spillolja som råvara. Tillämpningsområdet för skattskyldigheten enligt förslaget är därför inte kopplat till den näringsgrensindelning som beskrivs ovan. I fråga om stenkolsprodukter gäller skattskyldigheten endast tillverkning av stenkolsprodukter och i fråga om framställning av raffinerade oljeprodukter gäller skattskyldigheten endast framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja. Enligt paragrafens 1 mom. är skattskyldiga således företag av vars omsättning mer än 75 procent består av utvinning av råolja, utvinning av naturgas, tillverkning av stenkolsprodukter och framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja. Paragrafens 2 mom. innehåller en definition av företag och i 3 mom. föreskrivs det om skattskyldigheten för begränsat skattskyldiga företag. Momenten motsvarar 3 § 2 och 3 mom.

14 §. Skattens belopp. Beloppet av skatten för ett företag som är verksamt inom sektorn för fossila bränslen är 33 procent. Skatteunderlaget ska beräknas på det i 3 § i näringskattelagen avsedda resultat av näringsverksamheten som ska beräknas för inkomstbeskattningen av företaget för skatteåret. Enligt 3 § 1 mom. i näringskattelagen periodiseras vid verkställande av beskattningen skattepliktiga inkomster och avdragsgilla utgifter samt övriga nedan angivna avdragsgilla poster till intäkter och kostnader för varje skatteår. Näringsverksamhetens resultat är skillnaden mellan intäkterna och kostnaderna för skatteåret. Skatten på vinster för företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen grundar sig således på resultatet enligt skillnaden mellan intäkterna och kostnaderna för skatteåret, det vill säga resultatet innan eventuella koncernbidrag och eventuell förlustutjämning beaktas. I resultatet beaktas inte heller tilläggsavdrag som baserar sig på separata lagar, såsom höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra därmed jämförbara lösa anläggningstillgångar eller tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Resultatet av företagets näringsverksamhet under skatteåret ska jämföras med medeltalet av resultatet av näringsverksamheten under skatteåren 2018—2021, och av resultatet av näringsverksamheten under skatteåret omfattar skatten det belopp som överstiger 120 procent av det genomsnittliga resultatet av näringsverksamheten under jämförelseåren. Enligt 2 mom. ska som referensvärde användas noll euro, om medeltalet är negativt eller om företaget inte har bedrivit näringsverksamhet under skatteåren 2018—2021. I 3 mom. föreskrivs det om att i situationer där ett företag inte har bedrivit affärsverksamhet under alla referensår beräknas medeltalet utifrån de referensår under vilka företaget har bedrivit näringsverksamhet.

4 kap. Verkställande av beskattningen och deklarationsskyldighet

15 §. Den skattskyldiges deklarationsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om den skattskyldiges skyldighet att lämna in en skattedeklaration för verkställande av de föreslagna skatterna. I 1 mom. föreskrivs det allmänt om att den skattskyldige till Skatteförvaltningen ska lämna in en skattedeklaration för skatteperioden. I skattedeklarationen ska uppges de uppgifter som behövs för verkställande av beskattningen och påförande av skatten. Bestämmelser om det närmare innehållet i deklarationsskyldigheten utfärdas genom beslut av Skatteförvaltningen.

I 2 mom. föreskrivs det om att den skattskyldige ska lämna in skattedeklarationen elektroniskt. Skatteförvaltningen kan dock av särskilda skäl godkänna att skattedeklarationen lämnas in i pappersform. Som särskilda skäl betraktas situationer där det inte rimligen kan förutsättas att en elektronisk skattedeklaration lämnas in även när extra tid för inlämnandet av skattedeklarationen beviljas. Särskilda skäl kan till exempel vara datatekniska begränsningar. Bestämmelsen motsvarar 7 a § 2 mom. i lagen om beskattningsförfarande.

Enligt 3 mom. ska på den skattskyldiges deklarationsskyldighet dessutom i tillämpliga delar tillämpas bestämmelserna i 2 kap. i lagen om beskattningsförfarande.

Enligt 4 mom. meddelar Skatteförvaltningen närmare föreskrifter om när och hur skattedeklarationen ska lämnas in och om de uppgifter som ska uppges i skattedeklarationen. Avsikten är att skattedeklarationen inte till alla delar ska lämnas in i samband med den ordinarie inkomstbeskattningen, utan i synnerhet i fråga om skatteår som utgörs av fragmenterade räkenskapsperioder ska tidpunkten för inlämnande av skattedeklarationen kunna avvika från den ordinarie tidpunkten för inlämnande. Till exempel ska skattedeklarationen för skatteåret 2023 oberoende av tidpunkten för skatteårets utgång lämnas in först våren 2024 och beskattningen ska verkställas under 2024.

16 §. Verkställande av beskattningen. Skatten är till sin natur skatt som ska debiteras. Skatteförvaltningen verkställer beskattningen samt påför och debiterar skatten. Vid beskattningsförfarandet för skatt på vinster ska i stor utsträckning samma förfarande som vid den ordinarie inkomstbeskattningen iaktas. Perioden för verkställande av beskattningen kan dock på det sätt som beskrivs ovan avvika från perioden för verkställande av den ordinarie inkomstbeskattningen för de skattskyldiga vars skatteår avviker från ett kalenderår. Avsikten är att beskattningen av dessa skattskyldiga ska verkställas samtidigt som beskattningen av de skattskyldiga vars skatteår motsvarar ett kalenderår.

Vid beskattningsförfarandet för skatt på vinster ska enligt 2—4 mom. i tillämpliga delar iaktas bestämmelserna i lagen om beskattningsförfarande. I fråga om skatteförhöjningar preciseras det i 3 mom. att när skatteförhöjning påförs utifrån inkomst som lagts till avses med inkomst som lagts till i 5 § avsedd vinst som överskrider intäktsgränsen eller i 14 § avsedd vinst som överskrider referensgränsen, det vill säga det belopp på vilket skattesatsen för antingen skatt på vinster inom elbranschen eller skatt på vinster inom sektorn för fossila bränslen ska tillämpas.

17 §. Slutförande av beskattningen. I paragrafen föreskrivs det om tidpunkten för slutförande av beskattningen.

Enligt 1 mom. ska beskattningen av den skattskyldige slutföras den dag som har antecknats i beskattningsbeslutet. Till den skattskyldige ska sändas ett beskattningsbeslut efter det att beskattningen av den skattskyldige har verkställts. I beskattningsbeslutet ska anges dagen då beskattningen av den skattskyldige slutförs. Beskattningsbeslutet och det slutdatum för beskattningen som anges i det är slutgiltiga, om den skattskyldige inte korrigerar eller kompletterar beskattningsuppgifterna eller Skatteförvaltningen inte meddelar att beskattningen fortsätter.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om en bakre gräns för när beskattningen ska verkställas. Beskattningen av den skattskyldige slutförs senast vid utgången av oktober under det kalenderår som följer efter skatteårets utgång. Skatteförvaltningen ska fatta ett beskattningsbeslut om den ordinarie beskattningen senast inom den tidsfrist som anges i momentet. Detta motsvarar till många delar den nuvarande tidpunkten för slutförande av inkomstbeskattningen. Den sista möjliga tidpunkten för slutförande av beskattningen avviker dock från tidpunkten för slutförande

av inkomstbeskattningen i fråga om sådana skattskyldiga vars skatteår avviker från ett kalenderår. Beskattningen av dessa skattskyldiga ska verkställas och beskattningen slutförs trots tidpunkten för skatteårets utgång inom samma tidsperiod som beskattningen av sådana skattskyldiga vars skatteår motsvarar ett kalenderår.

18 §. Beskattningsbeslut. I paragrafen föreskrivs det om beskattningsbeslut som gäller beskattning. Paragrafens innehåll motsvarar i stor utsträckning innehållet i beskattningsbeslutet i samband med inkomstbeskattningen. I beskattningsbeslutet ska antecknas uppgifter om beloppet av den skattskyldiges inkomst som omfattas av skatt på vinster samt om beloppet av skatt och avgifter. I beslutet ska också antecknas identifieringsuppgifter om den skattskyldige och uppgifter om den myndighet som verkställt beskattningen. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur ändring i ett beslut som gäller beskattningen ska sökas.

19 §. Skatteuppbörd. I paragrafen föreskrivs det om att skatteuppbörd, indrivning av skatt och återbäring av skatt ska verkställas på det sätt som föreskrivs eller bestäms i lagen om skatteuppbörd (11/2018) och med stöd av den.

20 §. Räkna på belopp som ska betalas tillbaka. I paragrafen föreskrivs det om ränta på belopp som ska betalas tillbaka. På skatt som betalas tillbaka till följd av rättelse av beskattningen eller ändringssökande ska betalas krediteringsränta enligt lagen om skatteuppbörd.

5 kap. Särskilda bestämmelser

21 §. Förhandsavgörande. I paragrafen föreskrivs det om den skattskyldiges möjlighet att ansöka om förhandsavgörande i frågor som gäller tillämpningen av de föreslagna skatterna. Förhandsavgörande ska sökas hos Skatteförvaltningen och på förhandsavgörande ska tillämpas de bestämmelser om förhandsavgörande som finns i 85 § i lagen om beskattningsförfarande. Centralskattenämnden är inte behörig att meddela förhandsavgörande om de föreslagna skatterna.

22 §. Ändringssökande. Enligt 1 mom. ska bestämmelserna i lagen om beskattningsförfarande tillämpas när ändring söks i beskattningen. Besvär ska behandlas i skatterättelsenämnden och besvärsrätten i högsta förvaltningsdomstolen ska vara tillståndspliktig.

23 §. Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter och utföra granskningar. I paragrafen föreskrivs det om utomståendes skyldighet att lämna Skatteförvaltningen uppgifter för beskattningen. I fråga om Skatteförvaltningens rätt att för beskattningen eller för behandlingen av ett ärende som gäller ändringssökande trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter få uppgifter av utomstående och myndigheter samt Skatteförvaltningens rätt att granska de handlingar av vilka uppgifter som omfattas av utomståendes skyldighet att lämna uppgifter kan framgå gäller vad som föreskrivs i 19—22, 22 a, 23, 23 a, 23 c, 24 och 25 § i lagen om beskattningsförfarande. Skyldigheten att lämna uppgifter omfattar utomståendes och myndigheternas skyldighet enligt 19 och 20 § i lagen om beskattningsförfarande att på uppmaning av Skatteförvaltningen lämna uppgifter i enskilda fall.

24 §. Hänvisning till strafflagen. Paragrafen innehåller en sedvanlig hänvisning till bestämmelserna om skattebedrägeri i 29 kap. 1—3 § i strafflagen (39/1889).

25 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om att skatten tas ut endast under en viss tid. Lagen ska tillämpas endast vid beskattningen för skatteåret 2023. Lagen ska tillämpas på skatteåret 2024 i fråga om sådana företag vars räkenskapsperiod inte slutar under kalenderåret 2023.

De föreslagna tillfälliga skatterna på vinster innebär en väsentlig förändring i beloppet av den skatt som ska betalas på vinsterna för de företag som omfattas av skatternas tillämpningsområde. Detta kan vara förenat med ett betydande ekonomiskt intresse av att överföra de vinster som uppkommer 2023 till skatteåret 2024, till exempel genom att förlänga den räkenskapsperiod som går ut den 31 december 2022 så att den går ut under 2023 eller genom att förkorta den räkenskapsperiod som går ut 2023 så att den går ut tidigare. Det föreslås inte att det i propositionen tas in en särskild bestämmelse om kringgående av skatt, men i ikraftträdandebestämmelsen föreskrivs det dock om ett undantag som gäller de situationer som avses ovan. Enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ska lagen tillämpas både på skatteåret 2023 och på skatteåret 2024, om ett bolags räkenskapsperiod har ändrats den 1 december 2022 eller därefter. Undantaget gäller situationer där räkenskapsperioden har ändrats så att den räkenskapsperiod som utgör skatteåret 2023 går ut tidigare än den 31 december 2023.

8.2 Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

16 §. Paragrafen ändras så att en ny 11 punkt fogas till den. Enligt punkten är de föreslagna skatterna inte avdragsgilla poster i beskattningen. I 10 punkten görs det en teknisk ändring till följd av den nya 11 punkten.

9 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt, eftersom de gäller beskattning som ska verkställas redan för 2023.

10 Förhållande till EU-förordningen och grundlagen samt lagstiftningsordning

10.1 Propositionens förhållande till EU-förordningen

I princip är EU:s förordningar direkt tillämpliga och förutsätter i allmänhet inga separata genomförandeåtgärder på nationell nivå. Behovet av genomförandeåtgärder på nationell nivå ska dock avgöras från fall till fall med beaktande av förordningens syfte och innehåll. Till sin formulering kan förordningen påminna om ett direktiv och ge medlemsstaterna prövningsrätt beträffande genomförandeåtgärderna. Till den del bestämmelserna i förordningen ger medlemsstaterna prövningsrätt ska förordningen genomföras på nationell nivå på samma sätt som ett direktiv.

Bestämmelser om intäktstaket enligt EU-förordningen ingår i avsnitt 2 i förordningen. EU-förordningen medför en skyldighet för medlemsstaterna att minska elproducenternas marknadsintäkter samt en skyldighet att använda de medel som samlats in på detta sätt för att stödja slutförbrukarna av el. Förordningen och bestämmelserna om ett intäktstak i den ger i många avseenden medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme i likhet med ett direktiv.

Bestämmelserna om ett intäktstak är av allmän karaktär. De innehåller valfria åtgärder för medlemsstaterna och ger i många avseenden medlemsstaterna handlingsutrymme. Bestämmelserna om ett intäktstak enligt EU-förordningen kan inte anses vara entydiga i det avseendet att de skulle innehålla rättigheter eller skyldigheter som direkt riktar sig till privata aktörer. EU-förordningen kan inte tillämpas på ett sätt som är bindande för enskilda personer eller företag utan ett exakt införande. Såsom beskrivs ovan i avsnitt 1.1 förutsätter också de krav som ställs på skattelagar enligt 81 § i grundlagen att EU-förordningens bestämmelser om ett intäktstak genomförs på nationell nivå genom lag. Den rättsliga grunden för EU-förordningen är artikel 122.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), där det föreskrivs att utan

att det påverkar tillämpningen av övriga förfaranden som föreskrivs i fördragen får rådet på förslag av kommissionen i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna besluta om lämpliga åtgärder med hänsyn till den ekonomiska situationen, särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor, särskilt på energiområdet. Kommissionen har ansett att de föreslagna samordnade åtgärderna återspeglar EU-rättens allmänna princip om energisoliditet. Åtgärderna ska vara tidsmässigt begränsade.

I skälen till EU-förordningen konstateras det att införande av nationella tak för marknadsintäkter från el från inframarginella producenter, dvs. producenter som använder exempelvis förnybar energi, kärnkraft och brunkol, kan leda till betydande snedvridningar av konkurrensen på unionsnivå, eftersom producenterna konkurrerar sinsemellan på unionens elmarknad. Detta kan undvikas genom att man förbinder sig till ett gemensamt intäktstak inom hela unionen. Dessutom konstateras det att alla medlemsstater ska ha tillräckliga ekonomiska resurser för att finansiera slutförbrukarna av el utan att något intäktstak fastställs för elproduktionen. Därför bör det unionsomfattande taket för marknadsintäkter som införts i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna generera intäkter för medlemsstaterna för att finansiera stödåtgärder.

I skälen konstateras det också, att även om det kan vara mer effektivt att tillämpa taket för marknadsintäkter vid den tidpunkt då transaktionerna avräknas, är det kanske inte alltid möjligt, till exempel på grund av skillnader i hur grossistmarknaderna för el är organiserade i medlemsstaterna och över olika tidsramar. För att ta hänsyn till nationella särdrag och underlätta tillämpningen av taket för marknadsintäkter på nationell nivå bör medlemsstaterna ha rätt att besluta om de ska tillämpa det antingen när avräkningen av elutbytet äger rum eller därefter.

Dessutom konstateras det att taket för marknadsintäkter syftar till att efterlikna det marknadsresultat som producenterna skulle ha kunnat förvänta sig om de globala leveranskedjorna hade fungerat normalt utan de avbrott i gasförsörjningen som har ägt rum sedan februari 2022.

I artikel 8 i EU-förordningen möjliggörs nationella krisåtgärder. Enligt artikeln får medlemsstaterna införa sådana åtgärder som begränsar elproducenters marknadsintäkter mer eller i större utsträckning än vad förordningen annars skulle förutsätta, t.ex. genom att utvidga åtgärderna till att gälla sådana elproducenter som inte annars skulle omfattas av den övre gränsen för marknadsintäkter. Nationella åtgärder ska vara proportionella och icke-diskriminerande. De får inte äventyra marknadssignalerna, de måste säkerställa att investerings- och driftkostnaderna täcks och de får inte snedvrida marknadens verksamhet eller prisbildning. Ordalydelsen i artikel 8 i EU-förordningen lämnar rum för tolkning, men avsikten är att på det sätt som beskrivs ovan möjliggöra åtgärder på ett sätt som motsvarar eller är strängare än vad som föreskrivs i artikel 6 och 7 med hänsyn till nationella särdrag.

Syftet med denna proposition är att komplettera och precisera EU-förordningen. Avsikten är att med tillräcklig säkerhet samla in åtminstone samma intäkter från varje elproducent som en övre gräns för marknadsintäkter, dvs. ett intäktstak enligt artikel 6 i förordningen skulle samla in. De nationella åtgärderna ska i större utsträckning än vad som avses i artikel 7 riktas inte enbart mot de elproducenter som anges i artikeln utan mot all elproduktionsverksamhet samt elförsäljningen från koncernbolaget. En nationell vinstskatt uppfyller de krav som ställs på nationella åtgärder i artikel 8 och dess verkningar motsvarar kraven enligt artikel 6 och 7.

Det föreslås att bestämmelserna om begränsning av elproducenters intäkter i avsnitt 2 i EU-förordningen genomförs genom en tillfällig vinstskatt för företag i elbranschen. Den föreslagna nationella lösningen om en tilläggsskatt på vinster från elaffärsverksamhet är med beaktande av målen i EU-förordningen i linje med de mål som satts upp för den nationella krisåtgärden och

för intäktstaket. Kommissionen har inte gjort någon konsekvensbedömning av EU-förordningens konsekvenser, men syftet med förordningen är å ena sidan att finansiera stödåtgärder, å andra sidan att samla in intäktsöverskott utan att det leder till snedvridning av konkurrensen mellan producenterna på den inre marknaden. Sådan beskattning av vinst från elaffärsverksamhet som avses i propositionen är en åtgärd som förvränger verksamheten på marknaden i mindre utsträckning än åtgärderna i artikel 6 och 7.

Ur nationell synvinkel är det dessutom viktigt att beakta risken för elbrist under den kommande vintern. Genomförandet av EU-förordningens intäktstak utan beaktande av nationella aspekter skulle bidra till att öka risken för elbrist, eftersom intäktstaket delvis rör till aktörernas normala marknadsbeteende. Då skulle det inte nödvändigtvis produceras tillräckligt med el just när den behövs mest.

På basis av vad som anförts ovan anses det att bestämmelserna enligt avsnitt 2 i EU-förordningen, till den del de gäller begränsning av elproducenters intäkter, kan genomföras på nationell nivå i form av den föreslagna vinstskatten av engångsnatur inom elbranschen.

10.2 Propositionen med tanke på landskapet Ålands självstyrelse

Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland. Enligt självstyrelselagen för Åland fördelas lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapet Åland mellan riket och landskapet. Bestämmelser om landskapets lagstiftningsbehörighet finns i 18 § i den lagen. Bestämmelser om rikets lagstiftningsbehörighet finns i 27 § i den lagen, och enligt 27 § 36 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller skatter och avgifter, med de undantag som stadgas i 18 § 5 punkten. Enligt 18 § 5 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt samt närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet och kommunerna tillkommande skatter. Eftersom landskapets lagstiftningsbehörighet har räknats upp uttömmande i självstyrelselagen, har riket till denna del ingen lagstiftningsbehörighet. Riket kan inte utöva den lagstiftningsmakt som riket ensamt har så att man genom den skulle ingripa innehållsmässigt i frågor som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

I sitt utlåtande om propositionen har Ålands landskapsregering konstaterat att landskapet har beskattningsbehörighet i fråga om sådan näringsbeskattning som inte är konsumtionsskatter, utan som såsom direkta skatter innehåller intäkter från en viss näringsverksamhet. Högsta domstolen, Ålandsdelegationen och grundlagsutskottet har i några fall bedömt lagstiftningsbehörigheten i fråga om skatter som riket påför. Grundlagsutskottet har behandlat näringskatten bl.a. i grundlagsutskottets utlåtande om lagen om reseskatt (GrUU 5/1991) och om lotteriskattelagen (GrUU 9/1992). Dessutom har högsta domstolen gett ett utlåtande om lagstiftningsbehörigheten i fråga om den gällande tonnageskattelagen (2498, 7.11.1974) och Ålandsdelegationen i sitt utlåtande om den gällande tonnagebeskattningen (nr 2/01).

Landskapsregeringen anser att de föreslagna skatterna på vinster riktar sig till vissa näringar och till intäkterna från dem. Det föreslås att skatterna på vinst ska tas ut utöver inkomstskatten, och de ska inte vara avdragsgilla i inkomstbeskattningen. Skatterna skulle således inte vara alternativ till den allmänna inkomstskatten, utan de skulle i likhet med de näringskatteteknicken som grundlagsutskottet och Ålandsdelegationen fastställt vara tilläggsavgifter till inkomstskatten. Skatter på vinst är inte heller konsumtionsskatter, utan syftet med dem är tvärtom att minska ökningen av elbolagens vinster på grund av de stigande elpriserna.

Grundlagsutskottet har ansett att en central fråga vid behörighetsfördelningen är om syftet med den nya skatten har varit att beskatta en viss service strängare än genom den allmänna inkomstskatten eller att belägga en viss tjänst med skatt, varvid skatten kan karaktäriseras som en konsumtionsskatt (GrUU 5/1991 rd, s. 2). Enligt landskapsregeringen är syftet med de föreslagna skatterna på vinst att minska de höga energiprisernas negativa konsekvenser för konsumenterna och att korrigera den höga avkastning som vissa aktörer på energimarknaden producerar. Det är således fråga om att lagstiftaren vill beskatta en viss näring strängare än enligt inkomstskatten.

Landskapsregeringen anser således att de föreslagna lagarna hör till landskapets behörighet och att de inte ska tillämpas på Åland. Därför avser landskapsregeringen att för lagtinget föreslå en landskapslag som skulle göra rikslagstiftningen tillämplig på Åland för att genomföra förordningen. Vid beredningen av propositionen har finansministeriet däremot ansett att skatterna är statsskatter, i fråga om vilka lagstiftningsbehörigheten finns hos riket. Därför har utkastet till propositionen sänts till delegationen för Ålandsärenden för utlåtande i enlighet med 56 § i självstyrelselagen. Av tidtabellsskäl har man dock varit tvungen att lämna propositionen till riksdagen innan delegationens utlåtande stått till förfogande. Regeringen delger riksdagen delegationens utlåtande under riksdagsbehandlingen av propositionen.

10.3 Egendomsskydd

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Ur 6 § om egendomsskydd i den tidigare regeringsformen har det härletts ett förbud mot konfiskatorisk beskattning, som har ansetts begränsa skattelagstiftningsmakten så att det inte genom en vanlig lag går att föreskriva om konfiskatoriska skatter. Vid bedömningen av när en skatt ska anses vara konfiskatorisk har man i praktiken fäst uppmärksamhet vid betydelsen av den skattskyldiges egna valmöjligheter, vid skattens retroaktiva verkan och huruvida det är fråga om att utan ersättning ta emot egendom till staten (t.ex. GrUU 9/1978 rd, GrUU 12/1986 rd, GrUU 5/1988 rd). I sitt utlåtande (GrUU 5/1988 rd) om regeringens proposition om en lag om en byggnadsmarksavgift för huvudstadsregionen (RP 98/1988 rd) bedömde utskottet byggnadsmarksavgiften, som på samma sätt som fastighetsskatten var en skatt som tillföll kommunen. På de grunder som framgår av betänkandet ansåg utskottet att byggnadsmarksavgiften, vars årliga belopp högst kunde uppgå till hälften av markvärdet, inte var konfiskatorisk på det sättet att den skulle ha kränkt egendomsskyddet.

Grundlagsutskottet har bedömt förslag som för ägarna till el-, naturgas- och teleföretag inneburit sådana skyldigheter eller begränsningar i fråga om rätten att nyttja egendom som syftat till att skapa eller trygga konkurrensvillkor. Enligt utskottet är skyldigheterna och begränsningarna grundlagsenliga med beaktande av den speciella karaktären hos den egendom det i varje enskilt fall har varit fråga om, om de grundar sig på tydliga bestämmelser i lag och är skäligen avseende på ägaren (se t.ex. GrUU 32/2009 rd, s. 2/II, GrUU 36/2004 rd, s. 2/I, GrUU 4/2000 rd, s. 2/I, GrUU 34/2000 rd, s. 2/II, GrUU 8/2002 rd, s.4, GrUU 63/2002 rd, s. 2/I).

Grundlagsutskottet har ansett att lagstiftaren i princip har ett större spelrum med hänsyn till egendomsskyddet när skyldigheterna gäller börsnoterade bolag eller andra med avseende på sin förmögenhetsmassa betydande juridiska personer, än när bestämmelserna har direkta konsekvenser för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (GrUU 55/2018 rd, s. 3, GrUU 74/2018 rd, s. 2–3, GrUU 10/2007 rd, GrUU 32/2004 rd, GrUU 34/2000 rd). Enligt utskottet kan företag och andra näringsidkare inte med fog förvänta sig att den lagstiftning som reglerar deras näringsverksamhet förblir oförändrad (GrUU 17/2021 rd, s. 32, GrUU 32/2010 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 56/2005 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att det i princip är nödvändigt och acceptabelt att näringsverksamheten regleras i en marknadssituation där det råder s.k. naturligt monopol (GrUU 4/2000 rd, s.

2). I ett sådant läge är det enligt utskottet motiverat att främja konkurrensen och skydda kundernas rättigheter av förmögenhetsvärde genom effektivare metoder än vanligt (GrUU 36/2004 rd, s. 2). Utskottet har ansett att det under vissa förutsättningar är möjligt att reglera elmarknaden för att skydda konsumenterna också genom retroaktiva verkningar på avtal (GrUU 36/2004 rd, s. 3, GrUU 63/2002 rd, s. 2–3).

Grundlagsutskottet har flera gånger konstaterat att det inte ingår i dess konstitutionella uppgifter att bedöma regleringen av det nationella genomförandet med avseende på den materiella EU-rätten. Samtidigt har utskottet ansett att det är viktigt att det, i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan, tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas. Enligt grundlagsutskottet är det i och för sig klart att unionslagstiftningen enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis har företräde framom nationell rätt i enlighet med de förutsättningar som definierats i denna rättspraxis (se GrUU 20/2017 (s. 6 på finska, finns ej på svenska) och GrUU 51/2014 rd, s. 2/II), och att det inte finns skäl att i Finlands nationella lagstiftning gå in för lösningar som strider mot EU-lagstiftningen. Grundlagsutskottet har ansett att det av 74 § i grundlagen följer att en EU-rättslig bedömning av lagförslag hör till utskottets uppgifter endast i det fall att bedömningen görs utifrån en grund som berör grundlagen eller människorättskonventioner (GrUU 79/2018 rd, s. 3).

Den föreslagna nya skatten på vinster ska betalas endast av stora eller rätt stora företag som bedriver elaffärsverksamhet, och endast till den delen som av vinsten från drivandet av elaffärsverksamhet överskrider en viss gräns. Skatten ska inte gälla företag som går på förlust eller som har en intäkt på mindre än tio procent på det egna kapitalet. Skattskyldigheten realiserar om företagets resultat för elaffärsverksamheten som beräknats enligt näringskattelagen överskrider en tio procents intäkt på företagets eget kapital i elaffärsverksamheten. Skatten för sådana intäkter är 30 procent, och dessutom ska företaget betala 20 procent i normal samfundsskatt på sin vinst. Som helhet riktas till den intäkt som utgör grund för skatten således en skatt på sammanlagt 50 procent, när elaffärsverksamheten bedrivs av en aktör i samfundsform.

Marknadspriset på el har stigit betydligt under den senaste tiden, vilket bl.a. beror på Rysslands attack mot Ukraina och dess inverkan på energimarknaden. Elföretagen får till följd av det stigande elpriset större intäkter än normalt, som inte är en följd av företagets egna åtgärder utan beror på andra, yttre faktorer. På motsvarande sätt har staten varit tvungen att vidta åtgärder för att hjälpa elkonsumenterna att klara de höga elpriserna. Avsikten med den tillfälliga skatten på vinster är att av elföretagen i skatt samla in en del av de intäkter som uppstår under marknadsstörningen. Företagen får själva ungefär hälften av alla eventuella mycket stora vinster av elförsäljningen. Förslaget bedöms därför inte leda till konfiskatorisk beskattning och således bedöms förslaget inte strida mot 15 § i grundlagen.

10.4 Retroaktivitet

Det föreslås att de föreslagna skatterna på vinster ska tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2023. De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Vid beredningen av propositionen har det ansetts vara nödvändigt att bedöma förslaget med tanke på 81 § i grundlagen, eftersom förslaget delvis också kan gälla inkomster som influtit innan lagen trädde i kraft slutligt.

Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs det om statsskatt genom lag, och lagen ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. Grundlagen innehåller inte något allmänt förbud mot retroaktiv skattelagstift-

ning. Grundlagsutskottet har ansett, bl.a. i sitt utlåtande GrUU 1/2009 rd, att ”man utifrån allmänna rättsprinciper, såsom kraven på förutsebarhet och skälighet, kan formulera en utgångspunkt att skattelagstiftning med retroaktiv verkan ska undvikas. Oavsett detta kan sådana särdrag vara kopplade till enskilda fall att det inte är direkt konstitutionsstridigt att anta retroaktiv skattelagstiftning.” Grundlagsutskottet har i samma utlåtande konstaterat att det inte går att jämställa retroaktiv skattelagstiftning med exempelvis retroaktiv reglering av avtalsförhållanden mellan privatpersoner. Ändå innefattar också skattelagarna ett berättigande att förlita sig på att den lagstiftning som gäller väsentliga rättigheter och skyldigheter i fråga om skattskyldigheten är så pass konstant att frågor av denna typ inte kan regleras på ett sätt som oskäligt skulle försvaga den skattskyldiges rättsliga ställning (GrUU 1/2009, s. 2 och där hänvisningarna GrUU 39/2006 rd, s. 2/I, och GrUU 56/2005 rd, s. 2/I). Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis är tanken bakom skyddet för förmögenhetsrättsliga rättshandlingars fortbestånd att rättssubjekten har berättigade förväntningar på skydd i ekonomiska frågor (GrUU 21/2004 rd, s. 3, GrUU 48/1998 rd, s. 3, GrUU 33/2002 rd, s. 3).

Förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning är således inte absolut. Också i tidigare utlåtanden, t.ex. i utlåtandet GrUU 2/1977 rd, har grundlagsutskottet konstaterat att ”i praktiken har retroaktiva skattelagar rätt ofta stiftats” och att ”en retroaktiv effekt sålunda inte kan anses vara ett främmande drag för en skattelag”. I utlåtandet påpekade grundlagsutskottet att de företagare som var föremål för skatten hade varit medvetna om syftet med införandet av skatten redan innan skattebetalningsperioden började, trots att lagen trädde i kraft först under betalningsperioden. Även i högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 1998:53 var det fråga om sådan retroaktivitet i skattelagstiftning som är ofördelaktig för den skattskyldige. I avgörandet ansågs den retroaktiva tillämpningen av skattelagen från den tidpunkt då propositionen lämnades inte vara problematisk med tanke på grundlagen, särskilt med tanke på det egendomsskydd som grundlagen garanterar.

Vid bedömningen av grundlagsenligheten hos de föreslagna skatterna på vinst ska de särdrag som ingår i förslaget beaktas. Bakgrunden till förslaget är en EU-förordning som kräver genomförande och som har utfärdats den 6 oktober 2022. Kommissionens förslag till förordning lämnades den 14 september 2022. Bakgrund till förslaget är också regeringens riktlinje från den 1 september 2022 om beredning av en windfallskatt. Utkastet till regeringsproposition om skatter på vinst har sänts på offentlig remiss den 2 december 2022 och regeringens proposition har lämnats den 29 december 2022. De skattskyldiga kan således anses senast hösten 2022 ha varit medvetna om syftet med att införa en skatt som begränsar deras intäkter. Beredningen av propositionen har dessutom föranletts av den exceptionella energikrisen, som har lett till stora vinster för företagen i branschen samtidigt som hushållens ekonomiska situation har försvagats till följd av de höjda energipriserna. Vid bedömningen ska dessutom den föreslagna skattens engångsnatur beaktas. Under dessa förhållanden bedöms det att det inte finns några konstitutionella hinder för att tillämpa skatten vid beskattningen för skatteåret 2023.

10.5 Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker vid sidan av kravet på juridisk likabehandling även en tanke om faktisk jämlikhet. Jämlikhetssynpunkterna i 6 § i grundlagen har betydelse både då man beviljar individer förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger dem skyldigheter. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla ska bemötas lika, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana (RP 309/1993, s. 46, GrUU 31/2014 rd). I grundlagsutskottets praxis har det i anslutning till detta ansetts att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (t.ex. GrUU 53/2016 rd, GrUU 64/2010 rd och GrUU 309/1993 rd, s. 43). Ur grundlagens likabehandlingsbestämmelser

har grundlagsutskottet i olika sammanhang härlett kravet att särbehandling av personer inte får vara godtycklig och att skillnaderna inte får bli oskäligen (t.ex. GrUB 11/2009 rd och GrUU 60/2002 rd).

Den allmänna jämlikheten kompletteras av 6 § 2 mom. i grundlagen, som innehåller ett förbud mot diskriminering. Enligt det momentet får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Genom bestämmelsen om förbud mot diskriminering förbjuds inte all särbehandling av människor, inte ens när den beror på någon av de orsaker som nämns explicit i bestämmelsen. Det väsentliga är huruvida man kan särbehandla någon på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 46–48, och bl.a. GrUU 1/2006 rd).

Jämlikhetsregleringen i 6 § i grundlagen gäller dock endast människor (t.ex. GrUU 14/2015 rd och GrUU 9/2015 rd). Utgångspunkten är således att 6 § i grundlagen inte ställer några begränsningar för lagstiftning som gäller företag.

10.6 Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sin praxis betraktat näringsfriheten som en grundlagsfäst huvudregel, men ansett att tillstånd för näringsverksamhet i undantagsfall kan krävas. Bestämmelser om tillståndsplikt måste uppfylla de allmänna kraven på lagar som begränsar någon grundläggande fri- eller rättighet (se t.ex. GrUU 69/2014 rd och GrUU 58/2014 rd). Begränsningar i näringsfriheten måste vara exakta och noggrant avgränsade, och begränsningarnas omfattning och villkoren för dem ska framgå av lagen. När det gäller innehållet i regleringen har grundlagsutskottet ansett det viktigt att bestämmelserna om tillståndsvillkor och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bland annat i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning (se bl.a. GrUU 46/2016 rd, GrUU 13/2014 rd).

Den föreslagna nya skatten på vinst reglerar inte till någon del vem som kan sälja el eller annars bedriva elaffärsverksamhet. Grundlagens 18 § 1 mom. ställer således inga hinder för skattelagstiftning som gäller en viss bransch.

10.7 Lagstiftningsordning

Med stöd av vad som anförts ovan anses det att lagförslaget kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

På vinsterna för företag som är verksamma inom elbranschen och företag som är verksamma inom sektorn för fossila bränslen ska skatt betalas till staten i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

2 §

Skatteår

Skatteåret sammanfaller med skatteåret enligt 3 § 2 mom. i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995).

2 kap.

Skyldighet att betala skatt på vinster inom elbranschen samt skattens belopp

3 §

Skattskyldighet

Skyldig att betala skatt på vinster inom elbranschen är ett företag som är verksamt på elmarknaden och som bedriver i 3 § 13 punkten i elmarknadslagen (588/2013) avsedd elproduktion eller i 3 § 11 punkten i den lagen avsedd elleverans (*elaffärsverksamhet*), om

1) företaget inte är ett i 13 § avsett företag som är verksamt inom sektorn för fossila bränslen, och

2) företagets totala omsättning för elaffärsverksamheten är minst

a) 10 procent av företagets omsättning, eller

b) 500 000 euro.

Med företag avses ett samfund, en sammanslutning eller en fysisk person som bedriver rörelse eller yrkesutövning enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968).

Ett företag som på det sätt som avses i 9 § i inkomstskattelagen (1535/1992) är begränsat skattskyldigt är skyldigt att betala skatt endast om det har ett i 13 a § i den lagen avsett fast driftställe i Finland för bedrivande av näringsverksamhet.

4 §

Skattefrihet för företag som bedriver detaljförsäljning av el

Ett företag som bedriver elaffärsverksamhet är befriat från skatt, om dess elaffärsverksamhet är i 3 § 12 punkten i elmarknadslagen avsedd detaljförsäljning av el.

En förutsättning för skattefrihet är dessutom att

1) företaget inte bedriver i elmarknadslagen avsedd elproduktion,
2) företaget inte är i koncerngemenskap med ett företag som bedriver i elmarknadslagen avsedd elproduktion, och

3) företaget eller ett företag som är i koncerngemenskap med det inte direkt eller indirekt äger aktier eller andelar i ett företag som bedriver elproduktion och vars innehav av aktier eller andelar ger företaget rätt att skaffa el till ett pris som understiger det verkliga värdet.

Företag är i koncerngemenskap med varandra på det sätt som avses i denna paragraf, om det ena företaget utövar bestämmande inflytande över det andra företaget eller om en tredje part ensam eller tillsammans med närstående kretsar utövar bestämmande inflytande över bägge företagen på det sätt som avses i 31 § 4 mom. i lagen om beskattningsförfarande.

5 §

Skattens belopp

Beloppet av skatten på vinster inom elbranschen är 30 procent av resultatet av elaffärsverksamheten till den del det överstiger en årlig intäkt på 10 procent av beloppet av det justerade egna kapitalet i den skattskyldiges elaffärsverksamhet (*vinst som överskrider intäktsgränsen*).

6 §

Beräkning av resultatet av elaffärsverksamheten

Vid verkställandet av beskattningen ska de skattepliktiga inkomster och avdragsgilla utgifter som hänför sig till elaffärsverksamheten samt de övriga avdragsgilla posterna periodiseras till intäkter och kostnader för skatteperioden. Resultatet av elaffärsverksamheten är skillnaden mellan intäkterna och kostnaderna för skatteperioden.

Vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten ska

1) på skatteplikten för inkomster av elaffärsverksamheten tillämpas vad som i II avd. 1 kap. i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet föreskrivs om skatteplikt för inkomster,

2) på rätten att dra av elaffärsverksamhetens utgifter och övriga poster tillämpas vad som i II avd. 2 kap. i den lagen föreskrivs om avdragsrätt för utgifter,

3) på periodiseringen av inkomster och utgifter som hänför sig till elaffärsverksamheten tillämpas vad som i III avd. i den lagen föreskrivs om periodisering av inkomster och utgifter,

4) på beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten tillämpas dessutom vad som föreskrivs i IV avd. i den lagen,

5) på avskrivningar på lösa anläggningstillgångar tillämpas utöver den lagen även lagen om höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra därmed jämförbara lösa anläggningstillgångar skatteåren 2020—2023 (1572/2019).

Med avvikelse från det som föreskrivs i 2 mom. ska vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten 18 a § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet inte tillämpas på rätten att dra av räntor.

7 §

Periodisering av utgifterna för elaffärsverksamheten

Av den skattskyldiges utgiftsrestavskrivningar på de anläggningstillgångar som avses i 30 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet beaktas som utgiftsrestavskrivningar för elaffärsverksamheten den relativa andel som motsvarar förhållandet mellan avskrivningarna i resultaträkningen för elaffärsverksamhetens lösa anläggningstillgångar och avskrivningarna enligt resultaträkningen för den skattskyldiges samtliga lösa anläggningstillgångar.

Vid beskattningen enligt denna lag görs avskrivningarna för skatteåret på motsvarande oavskrivna anskaffningsutgifter som vid inkomstbeskattningen av den skattskyldige för samma skatteår. Vid beskattningen enligt denna lag ska avskrivningar, reserveringar och andra dispositiva avdragskrav göras på motsvarande sätt som vid inkomstbeskattningen för samma skatteår.

8 §

Den skattskyldiges andra ringa affärsverksamhet

Om den skattskyldige har annan ringa affärsverksamhet, betraktas den andra ringa affärsverksamheten som en del av den skattskyldiges elaffärsverksamhet vid beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten.

Med annan ringa affärsverksamhet avses affärsverksamhet

- 1) som inte är elnätverksamhet eller elaffärsverksamhet, och
- 2) vars omsättning uppgår till mindre än 10 procent av den skattskyldiges omsättning och är mindre än 500 000 euro.

9 §

Situationer som gäller fasta driftställen

Om den skattskyldige har ett fast driftställe utomlands

- 1) räknas den inkomst som det fasta driftstället har genererat inte som skattepliktig inkomst av den skattskyldiges elaffärsverksamhet, och
- 2) kan utgifter och räntor för förvärvande eller bibehållande av den inkomst som det fasta driftstället har genererat inte dras av från inkomsterna av den skattskyldiges elaffärsverksamhet.

10 §

Intern elaffärsverksamhet

I resultatet av den skattskyldiges elaffärsverksamhet beaktas inte ett resultat som har uppkommit genom intern elaffärsverksamhet, vars omsättning ingår i omsättningen för den skattskyldiges elaffärsverksamhet.

Med intern elaffärsverksamhet avses produktion eller leverans av el från den skattskyldiges elaffärsverksamhet för förbrukning inom den skattskyldiges övriga affärsverksamhet eller inom den övriga affärsverksamheten i ett företag inom samma koncern.

Som resultatet av intern elaffärsverksamhet betraktas den relativa andel av resultatet av elaffärsverksamheten som motsvarar förhållandet mellan nettokostnaderna för elanskaffningen för den skattskyldiges övriga verksamheter eller de övriga verksamheterna i ett företag inom samma koncern och omsättningen för den skattskyldiges elaffärsverksamhet.

Beaktande av nettokostnaderna för elanskaffningen för de i denna paragraf avsedda övriga verksamheterna i ett företag inom samma koncern vid beräkningen av resultatet av den skattskyldiges interna elaffärsverksamhet förutsätter att

1) den skattskyldige och företaget inom samma koncern är aktiebolag eller andelslag som avses i 2 § i lagen om koncernbidrag vid beskattningen (825/1986),

2) det finns ett ägarintresse som avses i 3 § i den lagen mellan den skattskyldige och företaget inom samma koncern, och

3) den skattskyldige och företaget inom samma koncern uppfyller förutsättningarna enligt 7 § i den lagen.

De i denna paragraf avsedda nettokostnaderna för elanskaffningen för övriga verksamheter i ett företag inom samma koncern beaktas vid beräkningen av resultatet av den skattskyldiges interna elaffärsverksamhet endast till den del kostnaderna inte samtidigt beaktas vid den i 1 mom. avsedda beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten i ett företag inom samma koncern eller vid den i 1 mom. avsedda beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten i ett annat företag inom samma koncern.

11 §

Förlustutjämnning inom koncerner

Från resultatet av den skattskyldiges elaffärsverksamhet kan före beräkningen av den vinst som överskrider intäktsgården dras av förlustresultatet av elaffärsverksamheten i ett företag inom samma koncern.

En förutsättning för avdrag är att

1) den skattskyldige och företaget inom samma koncern är skyldiga att betala skatt på vinster inom elbranschen med stöd av 3 § och de inte med stöd av 4 § har befriats från skyldigheten att betala skatt,

2) den skattskyldige och företaget inom samma koncern är aktiebolag eller andelslag som avses i 2 § i lagen om koncernbidrag vid beskattningen,

3) det finns ett ägarintresse som avses i 3 § i den lagen mellan den skattskyldige och företaget inom samma koncern, och

4) den skattskyldige och företaget inom samma koncern uppfyller förutsättningarna enligt 7 § i den lagen.

Den skattskyldige ska i skattedeklarationen för skatteåret yrka på att förlusten i elaffärsverksamheten för ett företag inom samma koncern ska dras av.

Om flera skattskyldiga yrkar på avdrag för förlustresultatet av ett och samma företags elaffärsverksamhet, ska vid beskattningen av de skattskyldiga som yrkat på avdrag förlustresultatet dras av i förhållande till resultaten av deras elaffärsverksamhet.

Med förlustresultatet av elaffärsverksamheten under skatteåret avses det belopp varmed de sammanlagda utgifterna för förvärvande eller bibehållande av inkomsten av elaffärsverksamheten, övriga avdragsgilla poster och avdragsgilla räntor under skatteåret överstiger det sammanlagda beloppet av de skattepliktiga inkomsterna av elaffärsverksamheten. På beräkningen av förlustresultatet av elaffärsverksamheten tillämpas vad som i 6—9 § föreskrivs om beräkningen av resultatet av elaffärsverksamheten.

12 §

Det justerade egna kapitalet i elaffärsverksamheten

Det justerade egna kapitalet i elaffärsverksamheten beräknas genom att från den skattskyldiges i 78 § i elmarknadslagen avsedda egna kapitalbelopp enligt det särredovisade bokslutet för elaffärsverksamheten för året före skatteåret dra av

1) beloppet av det egna kapital som är bundet i verksamheten vid ett fast driftställe och som ingår i balansräkningen för elaffärsverksamheten, och

2) den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet i elaffärsverksamheten.

Beloppet av det egna kapital som är bundet i verksamheten vid ett fast driftställe fås genom att det fasta driftställets skulder dras av från det fasta driftställets tillgångar.

Den interna elaffärsverksamhetens andel av det egna kapitalet i elaffärsverksamheten är den relativa andel av eget kapital i elaffärsverksamheten som motsvarar förhållandet mellan omsättningen för den skattskyldiges elaffärsverksamhet och nettokostnaderna för elanskaffningen för den skattskyldiges övriga affärsverksamheter och de företag inom samma koncern som beaktats i beskattningen av den skattskyldige med stöd av 10 §.

3 kap.

Skyldighet att betala skatt på vinster inom sektorn för fossila bränslen samt skattens belopp

13 §

Skattskyldighet

Skyldig att betala skatt på vinster inom sektorn för fossila bränslen är ett företag av vars omsättning mer än 75 procent består av en eller flera av följande verksamheter:

- 1) utvinning av råolja eller naturgas,
- 2) framställning av raffinerade oljeprodukter av råolja, och
- 3) tillverkning av stenkolsprodukter (*företag som är verksamt inom sektorn för fossila bränslen*).

Med företag avses ett samfund, en sammanslutning eller en fysisk person som bedriver rörelse eller yrkesutövning enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.

Ett företag som på det sätt som avses i 9 § i inkomstskattelagen är begränsat skattskyldigt är skyldigt att betala skatt endast om det har ett i 13 a § i den lagen avsett fast driftställe i Finland för bedrivande av näringsverksamhet.

14 §

Skattens belopp

Beloppet av skatten på vinster inom sektorn för fossila bränslen är 33 procent av den vinst som överskrider referensgränsen.

Med vinst som överskrider referensgränsen avses det belopp med vilket den skattskyldiges i 3 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet avsedda resultat av näringsverksamheten under skatteåret överstiger 120 procent av det i den paragrafen avsedda medeltalet av resultaten av näringsverksamheten under skatteåren 2018—2021.

Om medeltalet av resultaten av näringsverksamheten under skatteåren 2018—2021 är negativt eller om den skattskyldige inte har bedrivit näringsverksamhet under skatteåren 2018—2021, används vid beräkningen av skattebeloppet som medelvärde av resultaten av näringsverksamheten under skatteåren 2018—2021 noll euro.

Om den skattskyldige inte har bedrivit näringsverksamhet alla skatteår under 2018—2021, beräknas för den jämförelse som avses i 1 mom. medeltalet för de skatteår under vilka den skattskyldige har bedrivit näringsverksamhet.

4 kap.

Verkställande av beskattningen och deklarationsskyldighet

15 §

Den skattskyldiges deklarations skyldighet

Den skattskyldige eller ett i 4 § avsett företag som bedriver detaljförsäljning av el ska till Skatteförvaltningen lämna in en skattedeklaration för skatteåret. Skattedeklarationen ska innehålla de uppgifter som behövs för verkställande av beskattningen och för påförande av skatten.

Den skattskyldige ska lämna in skattedeklarationen elektroniskt. Skatteförvaltningen kan av särskilda skäl godkänna att deklARATIONEN lämnas in i pappersform.

På den skattskyldiges skyldighet att lämna uppgifter för verkställande av beskattningen eller för ändringssökande som gäller beskattningen tillämpas utöver denna lag vad som i 8, 9, 11, 13 och 14 § i lagen om beskattningsförfarande föreskrivs om deklarations skyldighet.

Skatteförvaltningen meddelar närmare föreskrifter om när skattedeklarationen ska lämnas in, om de uppgifter som ska uppges i skattedeklarationen samt om hur skattedeklarationen ska lämnas in.

16 §

Verkställande av beskattningen

Skatteförvaltningen verkställer beskattningen och påför den skattskyldige skatt.

På de allmänna bestämmelserna om beskattningsförfarande samt verkställande av beskattningen tillämpas 4 kap. i lagen om beskattningsförfarande, med undantag av 32 c, 34, 34 a, 35–37 och 39 § i den lagen.

På skatteförhöjning tillämpas 32 och 32 a § i lagen om beskattningsförfarande så att som i 32 a § i den lagen avsedd inkomst som lagts till betraktas ett tillägg till i 5 § i denna lag avsedd vinst som överskrider intäktsgåransen eller till i 14 § i denna lag avsedd vinst som överskrider referensgråransen.

På rättelse av handlingar som har sårnts till den skattskyldige, kompletterande beskattningsbeslut, skattegranskning, rättelse och åndring av beskattningen och fõljåndring tillämpas lagen om beskattningsfõrfarande.

17 §

Slutfõrande av beskattningen

Beskattningen av den skattskyldige slutfõrs den dag som har antecknats i beskattningsbeslutet.

Beskattningen av den skattskyldige slutfõrs senast vid utgången av oktober under det kalenderår som fõljer efter skatteårets utgång.

18 §

Beskattningsbeslut

Till den skattskyldige sårnds ett beskattningsbeslut och utredningar om grunderna fõr beskattningen samt anvisningar om hur åndring kan sõkas i beskattningen. I utredningen antecknas uppgifter om den skattskyldiges i 5 § avsedda vinst som överskrider intåktsgåransen eller i 14 § avsedda vinst som överskrider referensgråransen, skatter och avgifter, skatt som ska betalas tillbaka och uppgifter som specificerar den skattskyldige samt den myndighet som verkstållt beskattningen och kontaktuppgifter.

19 §

Skatteuppbõrd

På skatteuppbörd, indrivning av skatt och återbäring av skatt tillämpas lagen om skatteuppbörd (11/2018) och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

20 §

Ränta på belopp som ska betalas tillbaka

Om skatt betalas tillbaka till följd av rättelse av beskattningen eller ändringssökande, ska på den skatt som betalas tillbaka betalas krediteringsränta enligt lagen om skatteuppbörd.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

21 §

Förhandsavgörande

Skatteförvaltningen kan på skriftlig ansökan av den skattskyldige meddela ett i 85 § i lagen om beskattningsförfarande avsett förhandsavgörande om tillämpningen av denna lag.

22 §

Ändringssökande

Vid ändringssökande iaktas vad som föreskrivs i lagen om beskattningsförfarande.

Ändring i ett förhandsavgörande får sökas på det sätt som föreskrivs i 85 a § i lagen om beskattningsförfarande.

23 §

Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter och utföra granskningar

På Skatteförvaltningens rätt att för beskattningen eller för behandlingen av ett ärende som gäller ändringssökande trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter få uppgifter av utomstående och myndigheter samt Skatteförvaltningens rätt att granska de handlingar av vilka uppgifter som omfattas av utomståendes skyldighet att lämna uppgifter kan framgå tillämpas 19—22, 22 a, 23, 23 a, 23 c, 24 och 25 § i lagen om beskattningsförfarande.

24 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för lagstridigt kringgående av skatt och för försök därtill finns i 29 kap. 1—3 § i strafflagen (39/1889).

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen ska tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2023. Om den skattskyldiges räkenskapsperiod inte slutar under kalenderåret 2023, tillämpas lagen vid företagets beskattning för skatteåret 2024.

Om beslut om ändring av den skattskyldiges räkenskapsperiod har fattats den 1 december 2022 eller därefter så att det skatteår som går ut 2023 går ut före den 31 december 2023, tillämpas denna lag dock på den skattskyldiges skatteår 2023 och 2024.

2.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) 16 § 10 punkten,
sådan den lyder i lag 308/2019, samt
fogas till 16 §, sådan den lyder i lagarna 859/1981, 1164/1990, 717/2004, 1134/2005,
1077/2008, 987/2012 och 308/2019, en ny 11 punkt, i stället för den 11 punkt som upphävts
genom lag 1087/2014, som följer:

16 §

Såsom utgifter för inkomstens förvärvande eller bibehållande anses inte:

10) förlust av i 53 a § i inkomstskattelagen avsedda delägarlån som hör till övriga tillgångar
samt av andra fordringar som getts i något annat syfte än inkomstens förvärvande,

11) skatter som ska betalas med stöd av lagen om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen
och sektorn för fossila bränslen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 29 december 2022

Statsminister

Sanna Marin

Finansminister Annika Saarikko

2.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) 16 § 10 punkten, sådan den lyder i lag 308/2019, samt
fogas till 16 §, sådan den lyder i lagarna 859/1981, 1164/1990, 717/2004, 1134/2005, 1077/2008, 987/2012 och 308/2019, en ny 11 punkt, i stället för den 11 punkt som upphävts genom lag 1087/2014, som följer:

Gällande lydelse

16 §

Såsom utgifter för inkomstens förvärvande eller bibehållande anses inte:

10) förlust av i 53 a § i inkomstskattelagen avsedda delägarlån som hör till övriga tillgångar samt av andra fordringar som getts i något annat syfte än inkomstens förvärvande.

Föreslagen lydelse

16 §

Såsom utgifter för inkomstens förvärvande eller bibehållande anses inte:

10) förlust av i 53 a § i inkomstskattelagen avsedda delägarlån som hör till övriga tillgångar samt av andra fordringar som getts i något annat syfte än inkomstens förvärvande,
11) skatter som ska betalas med stöd av lagen om tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .